

Göteborgs universitet,
Institutionen för journalistik, media och kommunikation (JMG)
2014-12-11

“Ooh, words, I like to break 'em
Words I'd like to shake 'em
Shake 'em from my troublesome mind
And why? - Heaven knows,
It's a joke I suppose”

“... baby, I'm the worrying kind”

- En kvantitativ analys av TV-nyheters samband med oro för brott.

Maria Askerfjord Sundeby
Jennifer Rochette
Handledare: Adam Shehata

Abstract

Title: “...baby, I’m the worrying kind.” - A quantitative analysis of the relation between TV news consumption and worry of crime.

Authors: Maria Askerfjord Sundeby and Jennifer Rochette

Year: Autumn 2014

Level: Bachelor degree

Department: Department of Journalism, Media and Communication, Göteborgs universitet.

Supervisor: Adam Shehata

Summary: The aim of this thesis is to analyze the relations between worry of crime, both societal and personal, and consumption of news from the Swedish TV-channels SVT (public service) and TV4 (commercial). The cultivation theory claims that it is just the amount of TV that shows an effect on consumers and their perception of reality, like for example *the mean world syndrome*. But the theory has been criticized for not considering the possible effects that are actually related to other variables. These variables have weakened or totally eliminated the effects, previously explained by TV, in later control studies of the cultivation theory. In our study we take a few control variables in to consideration, and we only focus on the effect that a high TV news consumption has on the worry of crime.

The art of *storytelling* is also a part of the cultivation theory that we use, mostly to point out how much easier it is today, especially through TV, to spread a story, or as the cultivation theory calls it, a message. The results are in line with previous research on the impact of TV. Our results show a significant relation between a high consumption of TV news and the worry of crime, both societal and personal. The effect of high consumption of TV news is stronger than all of the control variables except one where gender has a stronger effect on worry of crime, on a personal level. The results also show that the public service channels SVT has the strongest relations and effects on its consumers.

Innehåll

Inledning.....	3
Syfte och frågeställning	4
Tidigare forskning och teori	5
Tidigare forskning.....	5
Oro och mediekonsumtion.....	6
Teorier	7
Kultivationsteorin.....	8
Dagordningsteorin	9
Kognitiva scheman.....	10
Gestaltningsteorin	11
Hypotes	11
Metod och material	12
Datakälla.....	12
Avgränsning.....	13
Operationalisering.....	13
Kontrollvariabler.....	14
Samband	15
Resultat.....	16
Samband mellan TV-nyhetskonsumtion och oro för brott	16
Riksnyheter.....	16
Regionala och lokala nyheter	18
Morgonnyheter	20
Test för kontrollvariabler.....	21
Riksnyheter.....	21
Regionala/lokala nyheter.....	23
Analys	26
Slutsats.....	29
Sammanfattning.....	31
Referenslista	32

Inledning

Svenskar är ett oroligt folk (Djerf-Pierre & Wängnerud, 2011 s. 166). Idag upplever vi de nutida riskerna som svårare än de risker som tidigare generationer utsattes för. Det finns indikationer på att människor i dagens samhälle känner sig mer hotade och utsatta än förr, även om det finns få undersökningar som kan bekräfta denna trend (Slovic, 1999 s. 689; Strömbäck, 2008, s. 6). Trots att det moderna samhället ansträngt sig för att göra våra liv säkrare och hälsosammare oroar vi oss allt mer för olika risker. Vad kan detta bero på? Tidigare forskning har visat att medierna kan ha en inverkan på bland annat medborgarnas riskbedömningar, men även verklighetsuppfattningar och beteenden (Nord & Strömbäck 2005, s. 5). För nästan alla människor är medierna den viktigaste källan till information som rör samhälle och politik, vilket i sin tur gör att nyhetsredaktionernas val av innehåll kan få stora konsekvenser för människors liv. Medierna är mäktiga, men inte allsmäktiga. Vi människor påverkar medierna samtidigt som mediernas makt har stort inflytande på oss som individer. Denna samverkan innebär bland annat att mediernas effekter på människor skiljer sig åt. Vi påverkas olika, vissa mer än andra (Strömbäck, 2009, s. 90). Vi vill titta närmare på om det finns något samband mellan nyhetskonsumtion från de svenska TV-kanalerna SVT och TV4 och vad vi oroar oss för, för att få en tydligare bild av mediernas makt och mediernas inflytande i våra privatliv.

När frågan om mediernas makt över publiken diskuteras och analyseras inom forskningen används begreppet medieeffekter (Strömbäck, 2009, s. 84). Begreppet används främst när det handlar om effekter på samhällets mikronivå, individnivå, till skillnad från mediernas effekter på samhällen i stort. En av de mest etablerade teorierna på medieeffekter är dagordningsteorin, den menar att medierna genom sin rapportering påverkar vilka ämnen vi tycker är viktiga för oss själva eller samhället i stort. Just den här typen av effekter på individnivå är det som är relevant för vår studie. Vår forskning tar avstamp i kultivationsteorin som är en av de mest etablerade och använda medieeffektsteorierna sedan mitten av 1970-talet (Strömbäck, 2009, 129). Teorins centrala hypotes går ut på att ju mer TV du konsumerar, desto mer benägen är du att tro att verkligheten ser ut som den porträtteras i TV-mediet (Morgan, 2009 s. 69). När vi tror oss veta hur någonting är så är det lätt att vi snarare tar till oss information som stärker det vi tror oss veta än information som motsäger det, vare sig det speglar verkligheten bäst eller inte (Morgan, 2009 s. 79). Vi människor är vad psykologer kallar för kognitiva latmaskar (cognitive misers) vilket innebär att vi ogärna ändrar våra uppfattningar, om vi inte har en mycket stark motivation att förändra dem (Strömbäck 2009, s.100). Detta resonemang är en av grundbultarna i teorin om *kognitiva scheman* som vi också kommer att använda oss av.

Dagens syn på mediernas makt över opinionen etablerades under 1980- och 1990-talen genom bland annat *dagordningsteorin* och *gestaltningsteorin* (Shehata, 2012, s. 318). Att förutsättningarna förändrades just då beror till stor del på TV-mediet etablerade sig på mediemarknaden. TV:s genomslagskraft är starkare än tidningarnas genomslagskraft (Strömbäck 2009, s.88). Som TV-tittare har du inte samma kontroll över din mediekonsumtion som du har som tidningsläsare. Det beror bland annat på att TV-tittare måste följa det tempo som informationen levereras och utrymmet att bearbeta intrycken är begränsat samtidigt som det är många intryck då TV är ett medium som

är en kombination av ljud, bild och verbalt innehåll. Som TV-tittare kan du inte vara selektiv och välja vad du vill se till exempel i nyheterna. Eftersom TV har så stark påverkan på oss människor anser vi att det är lämpligt att studera just TV-mediet för att kunna upptäcka tydligare tendenser när det gäller medieeffekter.

Hot och risker är det näst vanligaste ämnesområdet, efter politik och administration, i både TV-nyheter och kvällstidningar visade en innehållsanalys av svenska nyhetsmedier publicerad 2008 (Strömbäck 2008). Detta resultat kan ses som en följd av TV-nyheternas och kvällstidningarnas fokus på kriminalitet och brott. Undersökningen gjordes under en tremånadersperiod som inte präglades av några speciella hot, risker eller kriser och ändå kunde det konstateras att nyheter om just hot, kriser och risker har en självklar plats i det svenska nyhetsutbudet (Strömbäck 2008, s. 42). Det finns mycket som talar för att hot, risker och kriser kommer fortsätta ha en framträdande roll i nyhetsurvalet och därför anser vi att det är av stor vikt att studera deras inverkan på individen då nyhetskonsumention kan komma att prägla våra framtida liv. Nyhetsurvalet och mediernas fokus påverkar alltså inte bara medierna och mediekonsumenterna utan hela samhället, då medierna formar våra verklighetsuppfattningar, vilket i sin tur påverkar våra handlingar (Strömbäck 2008, s. 46).

Kultivationsteorin tar i grunden ingen hänsyn till vilken typ av TV-program som konsumeras, bara hur mycket TV som konsumeras totalt. Det vår forskning bidrar med är en mer riktad analys av sambandet mellan nyhetsprogram som sänds på SVT och TV4, och konsumenters oro för brott. Avgränsningen SVT och TV4 gör det även möjligt att ta analysen ytterligare ett steg för att jämföra riksnyheter och regionala/lokala nyheters förhållande till oro för brott. Här bör man ha i åtanke att även om TV4 tidigare i år valde att lägga ner sina lokala redaktioner så fanns de när datainsamlingen gjordes 2012. Skiljer sig riks- och lokalnyheter åt i påverkan på oro för brott kan det vara ett intressant inomvetenskapligt bidrag.

Syfte och frågeställning

Vårt syfte är att undersöka om oro för brott är en medieeffekt till följd av nyhetskonsumention på TV. Att se om riksnyheter har ett större samband med oro än regionala/lokala nyhetssändningar. Att se om kanaler med kommersiella motiv har samma påverkan på oro som de med public service-motiv.

Vi avser att undersöka om TV-tittare som har en högre nyhetskonsumention oroar sig mer för brottslighet än de tittare som har en lägre TV-konsumention. Vi kommer att undersöka tre olika nyhetsprogram för de båda kanalerna, SVT och TV4, morgonnyheter, regional/lokalnyheter och kvällsnyheter. Programtypernas syften skiljer sig åt. Kvällsnyheter har fokus på rikstäckande nyheter som gäller hela landet och samhället i stort. Regionala och lokala nyheter fokuserar på aktuella ämnen inom områden som konsumenten troligtvis är bekant med. Morgonnyheterna fokuserar mer på fördjupningar i aktualiteter. Påverkas TV-tittarens oro för brott i lika hög utsträckning av regionala/lokala nyhetssändningar som riksnyheter? Påverkar SVT:s Aktuellt och Rapport i samma utsträckning som TV4 Nyheterna? Kanalerna i stort har olika syften, TV4 är en kommer-

siell kanal som behöver sina annonsörer, medan SVT istället har ett public service-ansvar. Är oro en medieeffekt i samma utsträckning för de båda kanalerna, trots skilda syften?

Vi vill undersöka olika typer av oro, dels på samhällsnivå (oro för organiserad brottslighet), dels på individnivå (oro för att själv utsättas för brott). Detta öppnar upp för fler frågeställningar kring vilken typ av oro nyhetskonsumtion på TV har starkast samband med. Påverkar nyhetskonsumtion på TV oro överhuvudtaget? I vilken utsträckning påverkar det i så fall oron för samhället i stort och den egna situationen? Spelar kön, utbildning eller var du bor någon roll?

Tidigare forskning och teori

Som framgått av inledningen avser vi att undersöka om konsumtion av svenska TV-nyheter har ett samband med oro för brott. af Wåhlberg och Sjöberg (2011) frågar sig hur det kan vara accepterat att tro att media påverkar riskuppfattning när det enda som styrker det är att konsumenter själva upplevt media som sin främsta källa till riskantagande? En förklaring tror de kan vara att medierna ofta står för en begriplig bild av något komplext som blir lättare för konsumenten att ta till sig (af Wåhlberg och Sjöberg, 2011 s. 38). Vi har inte kunnat hitta några tidigare studier som kunnat visa på kvarvarande effekter på oro när de även prövats mot kontrollvariabler så som kön, ålder och utbildning. Men vad innebär egentligen oro och riskuppfattning?

Tidigare forskning

Oro är en känsla av sårbarhet som kan vara både faktisk (verklig) och upplevd. De två varianterna sammanfaller inte alltid, men känslan av oro kan komma både från egna upplevelser och mediernas rapportering (Djerf-Pierre & Wängnerud, 2011 s. 164). Vi använder oss även av begreppet riskuppfattning i vår uppsats. Riskuppfattning delas, precis som oro, in i faktisk (verklig) och upplevd risk. Faktisk risk och upplevd risk är inte samma sak, men har samma psykologiska effekter (Ferraro, 1995 s. 4). Vi använder begreppen riskuppfattning och oro synonymt när vi tar del av tidigare forskning. För att uppleva oroskänslor så måste en situation innehålla något som vi upplever som en potentiell fara. Föreställning om fara kan antingen vara faktisk eller upplevd, men kallas i båda fallen för upplevd risk (Ferraro 1995, s. 4). Ett exempel som illustrerar skillnaden mellan faktisk och upplevd risk kommer från Jarlbro (1996) som beskriver skillnader mellan hur olika grupper upplever risken att bli utsatt för våld och övergrepp. Resultatet visade att äldre lågutbildade kvinnor som bor på ren landsbygd ser risken att utsättas för våld och övergrepp som mycket hög, medan motpolen är unga högutbildade män boende i storstad. Jarlbro relaterar resultatet till den då gällande brottsstatistiken som visar att unga män har en högre faktisk risk för att bli utsatta för brott. Ett resultat som återkommer även i senare forskning där det förklaras med att *“känslor av oro orsakas inte enbart av faktisk risk”* (Djerf-Pierre & Wängnerud, 2014 s. 68). Vi gör i vår uppsats ingen bedömning av om risken skulle vara faktisk eller bara upplevd utan fokuserar endast på den upplevda sårbarheten, känslan av oro.

Graden av oro varierar beroende på vilket orosområde det rör sig om. De fördjupade analyser som Djerf-Pierre och Wängnerud gjort visar dock att de som känner oro inför ett visst område även tenderar att känna oro inför andra områden (Djerf-Pierre & Wängnerud, 2014 s. 62). Känslor som oro kan leda till att människor blir mer uppmärksamma och benägna att söka information samt att ompröva tidigare ställningstaganden (Djerf-Pierre & Wängnerud, 2011 s. 163). Men oro har olika effekter på olika människor. Det vi vill undersöka är om val av nyhetsförmedlare eller program, i vårt fall från SVT eller TV4, har något samband med känsla av oro för brott. Oron gäller både på samhällsnivå (oro för organiserad brottslighet) och personlig nivå (oro för att själv utsättas för brott). Här spelar även egna erfarenheter in, nyhetsmedierna spelar en stor roll för människors uppfattning i frågor där de saknar personlig erfarenhet (Djerf-Pierre & Wängnerud, 2011 s. 172). Ett ämnesområde där du själv saknar erfarenhet blir mer abstrakt för dig och du får förlita dig på information från andra för att skapa en uppfattning. Om massmedia blir den huvudsakliga kunskapskällan är man mer mottagliga för mediepåverkan (Shehata, 2012f s. 331). Vi väljer att inte göra någon skillnad på information och nyhetsförmedling. Eftersom de likställs i sändningstillståndet för public service väljer även vi att se dem som synonyma (Sändningstillstånd SVT 2014-01-01, s.3; Sändningstillstånd SR 2014-01-01, s.3).

Det finns tidigare forskning som menar att medierna i alla fall i någon grad påverkar konsumentens riskbedömning. Hur mycket, eller varför, har dock ingen kunnat svara på. af Wåhlberg och Sjöberg (2011) hävdar att det finns för lite forskning som fokuserar på hur medierna påverkar just riskuppfattning, vilket gör resultaten hittills otillräckliga. Precis som vi tänkt göra, har det tidigare gjorts en indelning av samhällsproblem (societal) och den egna situationen (personal level) när det gäller riskbedömning. Forskarna vill inte uttala sig i sina slutsatser om i vilken utsträckning medierna påverkar konsumentens riskbedömning eller vad det i så fall skulle bero på. En slutsats som de drar är i alla fall att medierna tycks ha en större inverkan på riskbedömningar som rör samhällsproblem än de som rör den egna situationen (jmf. Tyler and Cook, 1984 ss. 704-705). Det innebär kort att vi är mer oroliga för saker som rör samhället än för den egna situationen. Detta kan kopplas samman med forskningsresultat om egna erfarenheters förhållande till medieeffekter, då samhällsproblem i högre utsträckning ligger längre ifrån oss och att vi saknar egna erfarenheter förlitar vi oss mer på mediernas bild.

Oro och mediekonsumtion

Oro påverkar oss på olika sätt. Det kan ha negativa effekter som att man drar sig undan från samhället, men det finns även effekter som kan tolkas som positiva. En högre grad av oro kan leda till ökad benägenhet att söka och ta till sig ny information, något som kan tolkas som en positiv effekt (Djerf-Pierre & Wängnerud, 2014 s. 68). Det finns även forskning som tyder på motsatsen, att oron snarare ökar ju mer information gällande risker vi tar del av. Mycket förenklat så genomfördes ett experiment av Morgan m.fl. (1985) där testpersonerna först blev tillfrågade om oro när det gällde bland annat elektriska filter. Efteråt informerades de om risker och blev sedan frågade igen. Oron hade inte ökat mycket, men det var ett signifikant resultat. Även om det inte rör sig om nyhetsförmedling i experimentet är resultatet av intresse för oss då massmedier för majoriteten är den främsta källan till ny information. Det är inte bara innehållet i informationen som påverkar, mängden information påverkar oss i högre utsträckning när det gäller vår in-

ställning. En hög grad av mediebevakning ger enligt forskning en negativ inställning och ökad oro, vare sig rapporteringen är positiv eller negativ (Mazur and Lee, 1993, s. 683). Men det räcker inte med en hög grad av rapportering under en begränsad period i medierna, vi behöver också påminnas om risker. Annars tenderar vår riskuppfattning att minska för det specifika området (af Wählberg och Sjöberg, 2011 s. 40). Att riskuppfattningen minskar hänger ihop med att det inte är lika tillgängligt i närminnet om rapporteringen uteblivit under en tid. När man tar till sig information från massmedierna aktiveras tillgängligheten i närminnet tillfälligt (Roskos-Ewoldsen & Roskos Ewoldsen, 2009, s. 179). Tillgänglighet är en av grundförutsättningarna för medierna att påverka konsumentens riskuppfattning. Den slutsatsen drar af Wählberg och Sjöberg då risker nästan uteslutande innehåller någon uppfattning om sannolikheten att själv drabbas. Konsumenterna söker i sin tur tillgängliga källor av information för att bedöma sin egen risk (af Wählberg och Sjöberg, 2011 s. 44).

Att människor upplever sårbarhet kan bero både på yttre och inre faktorer. Den faktiska brottsligheten är ett exempel på en yttre faktor och en individs benägenhet att oro sig är exempel på en inre faktor. De yttre faktorerna behöver inte bara handla om verkliga hot eller händelser utan handlar också om *”sociala konstruktioner av hot och risker”* (Sandstig 2010 s. 50). Med det menas hot och risker som individer får till sig via sociala kontakter eller medier. De inre faktorerna beror inte bara på *”vad som faktiskt hände utan på vad man minns”* (Sandstig 2010 s. 50).

Ett återkommande mönster i orosforskningen är att kvinnor oroar sig mer än män, även när hänsyn tas till vanliga förklaringsvariabler som ålder, socioekonomisk ställning och utbildningsnivå (Djerf-Pierre & Wängnerud, 2011 s. 163). Även forskning som bara gäller oro för att bli utsatt för våld eller övergrepp visar att kvinnor oroar sig mer än män, och lågutbildade oroar sig mer än högutbildade. Äldre lågutbildade kvinnor boende på landsbygden oroade sig mest, deras motpol var unga högutbildade män boende i storstad (Jarlbro, 1996 s.335-336). Trots det var och är unga män fortfarande överrepresenterade i brottsofferstatistiken från allmän plats (NTU, 2014 s. 14).

Djerf-Pierre och Wängnerud efterlyser mer forskning på området och hävdar att befintlig forskning inte räcker för att peka ut medieexponering som en *“medskapare”* till oro. I deras första analys tydde resultatet på att hög medieexponering i de flesta fall också ledde till ökad oro. När de gjorde vidare kontroller för ålder, kön och utbildning fann de att de som hade en hög konsumtion av morgonpress var signifikant mindre oroade både för ekonomiska kriser och globala epidemier. De som i sin tur konsumerade mycket kvällspress var mindre oroliga för miljöförstöring. Radio- och TV-nyheter hade endast effekt på oron för organiserad brottslighet (Djerf-Pierre & Wängnerud, 2011 s. 172). Vår undersökning kommer avgränsa sig mycket mer genom att bara undersöka sambandet av nyhetskonsumtion på TV, och oro för brottslighet. Därför tror vi att vårt resultat kommer ge en mer likriktad och rättvisande bild av sambanden mellan TV-konsumtion och oro.

Teorier

Vi kommer att använda oss av ett antal etablerade teorier inom medieforskningen. Vår huvudteori som vi utgår ifrån är *kultivationsteorin*, om medieeffekter av TV-tittande, som både är en av de

mest refererade och kritiserade teorierna inom medieforskningen sedan 70-talet. Vidare använder vi oss av *dagordningsteorin* som beskriver mediers makt och inverkan på agendan när det kommer till både samhälls- och individnivå. För att få en bättre bild av mediernas dagordningsmakt använder vi oss också av *gestaltningsteorin* (framing theory) och teorin om *kognitiva scheman*.

Kultivationsteorin

Kultivationsteorin kommer ursprungligen från en studie av forskaren George Gerbner. Den undersökte hur TV påverkade tittarnas uppfattning om verkligheten. Första undersökningen som publicerades visade att de som tittade mest på TV också var de som i högst utsträckning verkade få en förvrängd världsbild. Undersökningen genomfördes i USA och en av frågorna handlade om risken att utsättas för brott. Samlade data från polis och FBI visade att den faktiska risken att utsättas för våldsbrott var någonstans mellan .32 och .41 per 100 invånare, alltså mindre än 1 på 100. När högkonsumenter av TV svarade på frågan hur stor de trodde att risken var svarade 52 procent att de trodde risken att utsättas för våldsbrott var 1 på 10. Jämfört med lågkonsumenter av TV där endast 39 procent trodde på lika hög risk. De 13 procent som skiljer de två grupperna åt kallades för kultivationsdifferensen (cultivation difference) (Morgan, 2009 s. 74). En annan fråga som ställdes var om man kunde lita på de flesta människor. Här svarade 48 procent av lågkonsumenterna och 65 procent av högkonsumenterna att "man kan aldrig vara nog försiktig". Detta gav upphov till uttrycket *mean world syndrome* som antydde att högkonsumenter av TV bland annat har en överdriven känsla av osäkerhet, ångest och misstro (Morgan, 2009 s. 74).

Gerbner formulerade kultivationsteorin som en del av en trestegsmodell för forskning. Den första var den institutionella processanalysen (institutional process analysis) som undersöker hur mediebudskap produceras och avklaras (produced and managed), det vill säga hur beslutsgången ser ut och hur medieorganisationen fungerar. Det andra steget är budskapssystemanalys (message system analysis) som användes för att hitta de mest stabila, frekventa och övertygande budskapen i medieinnehållet. Det tredje steget är det vi lutar oss mot, nämligen kultivationsteorin, som nämnt tidigare går den kort sagt ut på att undersöka vad TV har för inverkan på tittarnas världsuppfattning (Morgan, 2009 s. 70).

Begreppet *storytelling* är centralt i kultivationsteorin och går ut på att berättelser vi delar skapar världen vi lever i. Mycket som vi "vet" är inte självupplevt och vår enda kunskap kommer från andras berättelser eller vittnesmål. Kunskaper som vi sedan för vidare genom att återberätta berättelserna. Det samhälle vi lever i idag är relativt nytt sett till mängden information som frigjorts och blivit tillgänglig. Det vi tidigare bara kunde lära oss i verkliga möten med våra familjer, lärare eller andra vi stötte på, kan idag sändas ut till stora massor via TV. Idag är det TV som till stor del står för många av de historier som går ut till många människor (Morgan, 2009 s. 71).

Detta leder till en ny problematik. Vem är det som ligger bakom berättelserna som går ut? Vad är deras syfte? Morgan (2009) tar upp problematiken som berättande genom TV skapar eftersom det är svårt att bedöma vem som är avsändare och vad deras syfte är. Vidare hävdar Morgan att avsändaren inte är neutral utan snarare reflekterar sina egna värderingar för att uppnå sina mål (Morgan, 2009 s. 70). Kultivationsteoriforskningen har inte fokuserat på några specifika program utan har istället undersökt budskapen som förmedlas av TV-tittande i stort. De utgår från att högkonsumtion av TV oftast leder till att man ser mer av allt (Morgan, 2009 s. 71-72), något som

de också fått kritik för (Morgan, 2009 s. 75). Vi ska undersöka om nyhetsprogrammen som sänds på SVT och TV4 (Aktuellt/Rapport, Regionala nyheter i SVT, SVT:s morgonnyheter, TV4 Nyheterna, Lokala nyheter i TV4 och Nyhetsmorgon i TV4) har något samband med människors oro för brott (organiserad brottslighet eller att själv utsättas för brott).

Kultivationsteorin är som tidigare nämnt en av de mest använda teorierna rörande masskommunikation sedan mitten av 1970-talet, men den har fått en hel del kritik. En kritisk synpunkt har vi redan berört i stycket ovan, att kultivationsteorin inte tar hänsyn till vilka eller vilken typ av program som följs utan utgår från att de som tittar mycket på TV tar del av lite allt möjligt. Kritik har även framförts mot att effekterna i vissa fall försvunnit helt när samma datamängd använts, men med fler kontrollvariabler inlagda (Morgan, 2009 s. 75). Kontrollvariabler används i första hand för att utesluta risken att funna samband bara är spuriösa. Att sambandet är spuriöst innebär i korthet att det egentligen är en annan variabel som står för effekten på den beroende variabeln. Kritikerna menar alltså att fler kontrollvariabler behövs för att undvika risken att bli lurad av spuriösa samband. Gerbner bemötte kritiken med argumentet att även om sambanden försvinner när vissa variabler tillkommer kan det finnas intressanta mönster i undergrupperna, något de kom att kalla *mainstreaming* (Morgan, 2009 s. 76). *Mainstreaming* går ut på att TV försöker locka en så stor publik som möjligt, för att lyckas med det behöver deras utsända budskap störa så få människor som möjligt. Ett vanligt angreppssätt för att få bukt med detta är att balansera upp ett perspektiv med en motståndare så att de istället hamnar på en "middle course", detta innebär inte samma sak som att de konstant håller sig i mitten, men de balanserar upp detta genom att väga fram och tillbaka med hjälp av olika perspektiv.

Dagordningsteorin

Dagordningsteorin är en av de medieeffektsteorier som haft störst betydelse för forskningen kring mediers påverkan på opinionen. Det är även en av de teorier som vi kommer att använda oss av. Dagordningsteorin grundar sig i tanken om att massmedier inte har så stora framgångar när det gäller att tala om vilka åsikter människor ska ha, men att massmedierna är desto mer framgångsrika i att tala om vad människor ska ha åsikter om. I och med att dagordningsteorin formulerades riktades forskningens blickar mot massmedias påverkan på människans verklighetsuppfattningar, vilket var ett nytt sätt att se på medieeffekter (Shehata, 2012, s.319). I vår studie tittar vi närmare på medieeffekter på individnivå och där passar dagordningsteorin in för att förstå de psykologiska processer som ligger bakom medieeffekter på individen.

Dagordningsteorin kan både betraktas som en teori på makronivå (samhällsnivå) och mikronivå (individnivå) (Shehata, 2012, s. 320). För att studera dagordningsteorin på individnivå har studier bland annat gjorts med syftet att studera människors medieanvändning och koppla det till deras uppfattningar om sakfrågor. I en empirisk undersökning visade det sig att frågor som hade stort utrymme i nyhetssändningar på TV betraktades som viktigare av deltagarna efter att de exponerats för nyhetssändningarna än innan (Shehata, 2012, s. 322). Vad nyhetsredaktionerna på TV väljer att rapportera om får således stora konsekvenser på individen. Hetsen i dagens nyhetsrapportering skapar troligtvis problem i nyhetsförmedlingen av många brott, vilket är av intresse för vår studie. Detta gäller speciellt våldsbrott och övergrepp eftersom det lätt blir en förenklad och ibland felaktig bild som förmedlas, vilket i sin tur kan bidra till att människor oroar sig i onödan (Jarlbro, 1996 s. 332). Sandstig har i sin avhandling funnit att forskningen inte lagt fokus på hur

medierna och medieinnehållet eventuellt påverkar människors upplevda otrygghet utan har istället handlat om konsekvenser i form av våldshandlingar och aggressivt beteende (Sandstig 2010 s. 54). Vi anser att det bör ligga i nyhetsförmedlarnas intresse och etiska resonemang att inte vilja oroa sina konsumenter mer än nödvändigt. I dagens pressetiska regler nämns inte detta specifikt utan det närmsta som finns är en uppmaning om "korrekt och allsidig nyhetsförmedling" (Etiska regler för press, TV och radio <http://www.po.se/regler/presetiska-regler>). Public service har också ett ansvar att ge medborgare den information som behövs för att vara orienterad och kunna ta ställning till frågor som rör samhälls- och kulturfrågor (Sändningstillstånd SVT 2014-01-01, s.3; Sändningstillstånd SR 2014-01-01, s.3). Forskarna Marina Ghersetti och Tomas Odén beskriver den här medieideologin, även kallad den sociala ansvarsideologin, som att ansvaret att värdera och bedöma information flyttas från individen till medierna (Ghersetti & Odén 2010, s. 28).

Det finns ingen som är immun mot mediernas makt, men vi påverkas olika av den. Orienteringsbehovet kan ses som en psykologisk förklaring till uppkomsten av dagordningseffekter och varför vi påverkas olika av dessa (McCombs, 2006, s. 95). Forskaren McCombs menar att en av förklaringarna till att vissa påverkas mer än andra av mediernas makt, är att behovet av orientering är olika stort hos människor. Graden av relevans och graden av osäkerhet är två faktorer som påverkar vilket behov av orientering som en människa har (McCombs, 2006, 81). *"Ju mer relevant något upplevs och ju högre grad av osäkerhet, desto större är behovet av orientering och desto större är sannolikheten att man påverkas av medierna och deras sätt att bevaka och beskriva frågan eller händelsen"* (Strömbäck 2009, s. 94).

Kognitiva scheman

En teori som etablerats under de senaste två decennierna och fått betydelse för forskningen om mediernas effekter på individnivå är teorin om kognitiva scheman (Strömbäck 2009, s.98). Kognitiva scheman är ett sätt att sortera och organisera minnen och kunskap. Små fragment av information är så tätt sammankopplade att de bildar en "översiktlig bild av något". Genom att hjärnan organiserar de kunskaper som vi har hämtat tidigare i kognitiva scheman blir det lättare för hjärnan att arkivera ny information eller nya erfarenheter då de kan läggas till i det kognitiva schema som vi redan har. Kognitiva scheman har inte bara en logistisk funktion utan de påverkar också våra uppfattningar, förväntningar och hur vi bearbetar ny information. Vi använder oss alla av kognitiva scheman men vi har inte kognitiva scheman för allt och de kan vara mer eller mindre utvecklade. Vi är inte lika öppna för att ta till oss nya kunskaper och påverkas inte lika mycket av information som går emot våra kognitiva scheman som information och kunskap som bekräftar våra kognitiva scheman. Samtidigt påverkas vi mer av information som rör områden där vi har mindre utvecklade scheman (Strömbäck 2009, s.99-100).

Vi kan förändra våra kognitiva scheman, men det kräver motivation. Problemet är att människan, som vi nämnde i inledningen, är vad psykologer kallar för kognitiva latmaskar (cognitive misers) och det innebär att vi egentligen inte är så angelägna om att förstå någonting på "riktigt" och förändra våra kognitiva scheman om det inte finns en speciellt stark motivation, som exempelvis oros känslor som vi nämnde tidigare. Om inte motivationen finns nöjer vi oss med känslan av att vi har tagit till oss information som vi kan addera till det kognitiva schemat (Strömbäck 2009, s. 100). Kognitiva scheman skiljer sig från individ till individ då det handlar om psykologiska pro-

cesser och behov som i sin tur påverkar hur vi tolkar och bearbetar den information vi får från medierna (Strömbäck 2009, s.94).

Gestaltningsteorin

Gestaltningsteorin (framing theory) har många användningsområden, men det som vi använder den till i vår studie är den del som fokuserar på hur medierna gestaltar och framställer verkligheten påverkar människors kognitiva scheman, det vill säga deras uppfattningar om samma verklighet (Strömbäck, 2009, s. 119). Nyhetsrapportering beskrivs ofta som en spegelbild av verkligheten, men bör kanske snarare ses som gestaltningar eller rekonstruktioner av verkligheten. Nyhetsrapporteringens gestaltningar av verkligheten och den faktiska verkligheten har vissa beröringspunkter, men verkligheten och nyheternas bild av den är aldrig den samma (Strömbäck, 2009, s. 120). Det som har betydelse för människors kognitiva scheman är dock inte den "riktiga" verkligheten, utan mediernas bild av verkligheten (Strömbäck, 2009, s. 121).

Hypotes

Enligt kultivationsteorin är det mängden TV som en tittare konsumerar som är den centrala faktorn för de långvariga effekterna på konsumenten. Det tror vi kommer att synas även i våra analyser. **Hypotes 1: Ju oftare en TV-tittare tar del av nyhetssändningar från antingen SVT eller TV4, desto starkare samband kommer vi att se på den beroende variabeln, oro för brott.**

Enligt tidigare forskning är människor mer mottagliga för mediepåverkan när medier blir den huvudsakliga kunskapskällan. Vi förväntar oss att resultaten kommer att visa på skillnader mellan regionala/lokala nyhetssändningars samband med oro för brottslighet i förhållande till riksnyheter mer övergripande rapportering av samhällsfenomen. Ämnesområden där vi människor saknar egen erfarenhet, där vi har mindre utvecklade kognitiva scheman, upplever vi som abstrakta, vilket ofta är fallet med de nyheter som behandlas i riksnyheterna. Då får vi främst förlita oss på information från medierna. När det gäller regionala/lokala nyheter rör de i större utsträckning ämnesområden där vi redan har en uppfattning, där vi har väl utvecklade kognitiva scheman, och därför uppfattar vi dessa som mer konkreta. **Hypotes 2: Vi tror att vi kommer att se starkare samband mellan oro för brott hos TV-tittare som tittar på riksnyheter än de TV-tittare som konsumerar regionala/lokala nyhetssändningar.**

Vi tror också att vi kommer att se skillnader i vad TV-tittarna oroar sig för. Personlig oro, det vill säga oron för att utsättas för brott, är något som vi människor upplever som konkret och redan har en uppfattning om, vilket gör att vi inte är lika öppna för påverkan av information som talar emot våra kognitiva scheman i denna fråga. Medan oron på samhällsnivå, det vill säga oron för organiserad brottslighet, är något som vi upplever som mer abstrakt och således får förlita oss på andra för att bilda oss en uppfattning om. **Hypotes 3: Vi tror att vi kommer att kunna se en tendens att TV-tittarna är mer oroade för brottslighet på samhällsnivå än på personlig nivå.**

Då TV från en kommersiell aktör och TV med ett public service-ansvar har olika förutsättningar tror vi att vi kan förvänta oss vissa skillnader i vilket samband nyhetsförmedlingen har på oro rörande brott. Det ingår i sändningstillståndet för public service att ge medborgarna den information som behövs för att vara orienterad och kunna ta ställning till bland annat samhällsfrågor. Public service har alltså ett ansvar att ge en nyanserad nyhetsrapportering, vilket TV4 inte har i samma utsträckning. **Hypotes 4: I en jämförelse mellan SVT:s TV-tittare och TV4:s TV-tittare tror vi att vi kommer att se skillnader i orosnivåer, däremot är det svårt att i nuläget avgöra vilken av kanalerna som kommer att stå för de starkaste sambanden.**

Kultivationsteorin har bland annat fått kritik för att effekterna minskat eller försvunnit helt i vissa studier då man lagt till kontrollvariabler. Eftersom vi vill få ett så trovärdigt resultat som möjligt kommer vi att kontrollera för ett antal variabler som visat sig ha stark effekt i tidigare forskning. De variablerna (kön, ålder, utbildning och var man bor) som vi har valt beskrivs i kommande kapitel om metod. **Hypotes 5: Kontrollvariablerna kan visa sig ha större effekt på oro än hög konsumtion.**

Metod och material

Datakälla

Den datamängd vi använder oss av kommer från undersökningen Riks-SOM III som genomfördes 2012 av SOM-institutet. Styrkan i den datamängden är att urvalet är systematiskt sannolikhetsurval, något som vi inte, inom ramen för en kandidatuppsats, kunnat uppnå med en egen enkät. Urvalet för Riks-SOM III bestod av 3000 personer. Urvalsramen var alla i åldrarna 16-85 som var med i skatteverkets registertjänst Navet, även utländska medborgare ingick i urvalsramen. Nettosvarsfrekvensen för denna undersökning var 57 procent vilket ger 1591 svarande. Det är viktigt när resultat ska tolkas att veta vilka som faller bort och vilka som svarar i en undersökning. Den datamängd vi använder matchar på många sätt befolkningen i stort, men på några områden skiljer det sig åt. Skillnaden mellan kvinnor och män är två procentenheter, där 51 procent av de svarande är kvinnor och 49 procent är män. Det är en viss skevhet bland de svarande när det gäller ålder, yngre hade en lägre svarsfrekvens, vilket således ledde till en underrepresentation. Detta kan komma att påverka resultat kring nyhetskonsumtion, vilket är något vi måste bör ha i åtanke när vi drar våra slutsatser. De regionala skillnaderna är små för alla fyra Riks SOM-undersökningar som genomfördes 2012, och de ger en god bild av den geografiska spridningen med en liten underrepresentation av Stockholmare (2 procent). En ytterligare skillnad är att gifta är något överrepresenterade jämfört med den totala befolkningen och att andelen med utländskt medborgarskap är lite för låg. Slutsatsen är ändå att respondenterna speglar befolkningen ganska väl (Vernersdotter, 2013, s. 673).

De delar av Riks-SOM 2012 III som vi kommer att använda gäller hur ofta svarspersonerna tar del av Aktuellt/Rapport i SVT och Nyheterna i TV4 (fråga1) samt i hur stor grad de oroar sig för organiserad brottslighet (fråga 17) och för allt själva utsätts för brott (fråga 18) (Göteborgs universitet, SOM-institutet. RIKS-SOM 2012 [datafil]. Göteborgs universitet, SOM-institutet [pro-

ducent], 2014. Göteborg, Sverige: Svensk Nationell Datatjänst (SND) [distributör]. doi:10.5878/001872. Primärforskare för fråga 17 är SOM-institutet och Lena Wängnerud, Statsvetenskapliga institutionen i samverkan, Göteborgs Universitet, primärforskare för fråga 18 är Lena Wängnerud, Statsvetenskapliga institutionen Göteborgs Universitet medan fråga 1 är en av SOM-institutets allmänna frågor).

Avgränsning

Vi har valt att göra en avgränsning av medierna till nyhetsförmedlare via TV i vår analys. Det är även TV-mediet som dominerar kultivationsteorin, vår huvudteori. När det gäller kultivationsteorin är vårt inomvetenskapliga bidrag en tydligt avgränsad studie av en specifik typ av program (nyhetsförmedling), specifika program (morgonnyheter, regionala/lokala nyheter och riksnheter). Vi avgränsar oss med andra ord till SVT och TV4, men väljer att använda oss av alla program SOM-institutet frågar om som är kategoriserade som nyheter för dessa kanaler. De program som kategoriserats som nyheter är Aktuellt/Rapport i SVT, Regionala nyheter i SVT, SVT:s morgonnyheter, TV4 Nyheterna, Lokala nyheter i TV4 och Nyhetsmorgon i TV4. Denna kategorisering ser vi som rimlig och gör programmen och kanalerna jämförbara.

Vi har även gjort en avgränsning när det kommer till vilken typ av oro vi mäter. SOM-institutet gör en indelning i oro för samhället i stort och oro för den egna situationen. När de mäter oro för samhället i stort frågar de om oro för terrorism, miljöförstöring, ekonomisk kris, religiösa motsättningar, stor arbetslöshet, organiserad brottslighet, ökade sociala klyftor, ökad alkoholkonsumtion, globala epidemier och förändringar i jordens klimat. Vi har avgränsat oss till oro för brottslighet och använder endast oro för organiserad brottslighet av de orosmoment som gäller samhället i stort. När det kommer till oro för den egna situationen frågar enkäten om oro för att sakna pengar vid en oförutsedd utgift, att få en tillräckligt stor pension, att bli arbetslös, att bli allvarligt sjuk och att bli utsatt för brott. Här använder vi bara de svar som gäller oro för att bli utsatt för brott. Att vi valde just oro för brott grundar sig i två överväganden, dels mäts oro för brott både på samhällsnivå och individnivå och för det andra är hot och risker det näst vanligaste ämnesområdet i svensk nyhetsrapportering.

Operationalisering

Den beroende variabeln som vi använder oss av är oro, både på personlig nivå (oro för att själv bli utsatt för brott) (fråga 62 E, *”Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?”*) och för samhället i stort (oro för organiserad brottslighet) (fråga 61 Q, *”Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?”*). De fyra svarsalternativen är indelade i fyra nivåer, mycket oroande/ganska oroande/inte särskilt oroande/inte alls oroande. Vi valde att slå ihop kategorierna “mycket oroande” och “ganska oroande” till oroande (värde 1) samt att vi slog samman “inte särskilt oroande” och “inte alls oroande” till inte oroande (värde 0).

Vår oberoende variabel är mediekonsumtion. För att operationalisera den ser vi på antal dagar

per vecka som människor konsumerar olika medier. Vi använder här till exempel frågan “Hur ofta brukar du ta del av följande nyhetsprogram?” där svarsalternativen är dagligen, 5-6 dagar/vecka, 3-4 dagar/vecka, 1-2 dagar/vecka, mer sällan och aldrig. “Dagligen” har värdet 1 och “aldrig” har värdet 6. Högt värde är alltså låg konsumtion. För att vi i nästa steg skulle kunna göra effektparametertabeller gjorde vi en sammanslagning av variabelvärdena för mediekonsumtion så att de blev dikotoma. Vi delade således in variabelvärdena i två uteslutande kategorier som i detta fall blev “hög konsumtion” och “låg konsumtion”. Svarsalternativen “dagligen”, “5-6 dagar/vecka” och “3-4 dagar/vecka” kodades som “hög konsumtion” och “1-2 dagar/vecka”, “mer sällan” och “aldrig” kodades som “låg konsumtion”. Vi har valt att göra den här indelningen för att vi har gjort bedömningen att “1-2 dagar per vecka”, “mer sällan” och “aldrig” är att se som låg konsumtion. “3-4 dagar per vecka” och högre innebär att TV-nyheter konsumeras i genomsnitt minst varannan dag, vilket vi bedömer som hög konsumtion. Denna indelning bör finnas i åtanke när resultatet tolkas.

Kontrollvariabler

Vi behöver kontrollera för ett antal bakomliggande faktorer för att se om det kan finnas några andra orsaker än mediekonsumtion, som påverkar människors oro. Våra kontrollvariabler har vi valt utifrån vad som visat sig ha stark påverkan på oro i tidigare undersökningar. De faktorer vi kommer att kontrollera för är: kön, ålder, utbildningsnivå och boende på landsbygd eller i stad (Jarlbro, 1996, s.335-336; Djerf-Pierre & Wängnerud, 2014 s. 64).

En av de saker som kritiserats med kultivationsteorin är att sambanden i vissa fall blir svagare eller försvinner helt när man lägger till fler kontrollvariabler. Vi vill få fram ett så trovärdigt resultat som möjligt och kommer därför att göra korstabeller som stödjer upp med effektparametertabeller för att mäta effekten av mediekonsumtion gentemot ett antal kontrollvariabler. Vi är medvetna om att analyser för kontrollvariabler vanligtvis görs med hjälp av en regressionsanalys men när man gör en regressionsanalys är det avgörande att den beroende variabeln befinner sig på en intervallskala. Eftersom det är svårt att avgöra avståndet mellan att *inte oroa sig alls* och att *inte vara särskilt oroad* för att ta ett exempel så valde vi att inte använda oss av regression. Ett alternativ i vår situation hade kunnat vara att göra ett index av oro, vilket vi också gjorde, men när vi började göra regressioner var resultaten så pass osäkra att vi valde att istället använda oss av korstabeller och effektparametertabeller för att få ett så säkert resultat som möjligt.

För att få ett överskådligt resultat i korstabeller gjorde vi kontrollvariablerna dikotoma, med andra ord delade vi in variabelvärdena i två uteslutande kategorier. Detta innebar att vi kodade om svarsalternativen från frågan “I vilken typ av område bor du?” (fråga 77) till kategorierna “stad” och “landsbygd”. Svarsalternativen “storstad: centralt”, “storstad: ytterområde/förort”, “stad: centralt”, “stad: ytterområde” och “större tätort” kodades som “stad”. Svarsalternativen “mindre tätort” och “ren landsbygd” kodades som “landsbygd”.

Svarsalternativen för frågan “Vilken skolutbildning har du? Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera den du genomgår för närvarande.” (fråga 80) kodades om till kategorierna “låg utbildning” och “hög utbildning”. Svarsalternativen “ej fullgjort grundskola”, “grundskola”, “stu-

dier vid gymnasium, folkhögskola” och “examen från gymnasium, folkhögskola” kodades som “låg utbildning”. Svartalternativen “eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet”, “studier vid högskola/universitet”, “examen från högskola/universitet” och “examen från/studier vid forskarutbildning” kodades som “hög utbildning”.

När det gäller kontrollvariabeln ålder valde vi att använda oss av SOM-institutets färdiga variabel *ÅLDER8a* eftersom det var den åldersindelningen med de jämnaste intervallerna mellan åldrarna, 16-19år/20-29år/30-39år/40-49år/50-59år/60-69år/70-79år/80-85år. (fråga 65)

Data för kontrollvariabeln kön (fråga 65) hämtar vi från den av SOM-institutet behandlade variabeln ”kön (svar kompletterat med urvalsdata)”.

Samband

Det finns flera olika sambandsmått att använda beroende på vilken skala dina variabler befinner sig på. Vi har en beroende variabel på nominalskala med variabelvärdena *oroad* och *inte oroad* och en oberoende variabel på ordinalskala med sex kategorier om hur mycket TV-nyheter man konsumerar från *aldrig* till *dagligen*. Eftersom en av våra variabler befinner sig på ordinalskala så kan vi använda oss av sambandsmåten *tau-b* och *tau-c* (Esaiasson, 2012 s. 348). När vi använder tau-måtten rör de sig på en skala mellan -1 (fullständigt negativt samband) och +1 (fullständigt positivt samband), 0 innebär att samband saknas helt. Både tau-b och tau-c tolkas på samma sätt. Det som avgör vilket av måtten som ska användas är om korstabellerna är symmetriska (tau-b) eller asymmetriska (tau-c), kort sagt, om variablerna har samma antal kategorier eller inte. Våra korstabeller är asymmetriska, har olika antal kategorier, så vi kommer att använda oss av tau-c (Esaiasson, 2012 s. 373).

Kritik mot kultivationsteorin har tidigare pekat på att de inte har lyckats etablera orsakssambanden mellan hur människor uppfattar verkligheten, likriktat medieutbud, mediekonsumtion och ett centraliserat berättande. Det kan göra det svårt för oss att analysera om det finns orsakssamband och i sin tur vilket håll orsakspilen pekar åt. Strömbäck beskriver det såhär: *”Att det finns samband behöver inte betyda att det finns orsakssamband, och utan bra mått på människors mediekonsumtion och innehåll av just det medieinnehåll som de har konsumerat, går det inte att etablera orsakssamband”* (Strömbäck 2009, s.131). Eftersom det inte ingår någon innehållsanalys i vår undersökning kommer vi enligt Strömbäck inte kunna uttala oss om någon riktning på sambandet utan bara konstatera om det finns eller inte, vilket också är vår ambition. Vi kommer använda kultivationsteorin för att visa på eventuellt negativa effekter såsom ökad oro till följd av att ta del av ett likriktat medieutbud och att likrikta sin mediekonsumtion, vilket kan leda till onyanserat tänkande. *”Den understryker också att det aldrig går att förstå hur människor uppfattar verkligheten utan att ta hänsyn till varifrån de hämtar information och vad som utmärker den informationen”* (Strömbäck 2009, s.132).

När vi kör våra kontrollvariabler är alla variabler dikotoma så korstabellerna blir symmetriska. Vi skulle därför kunna använda oss av tau-b, men har valt att istället göra effektparametertabeller för att se vad som har den största effekten på oro för brott.

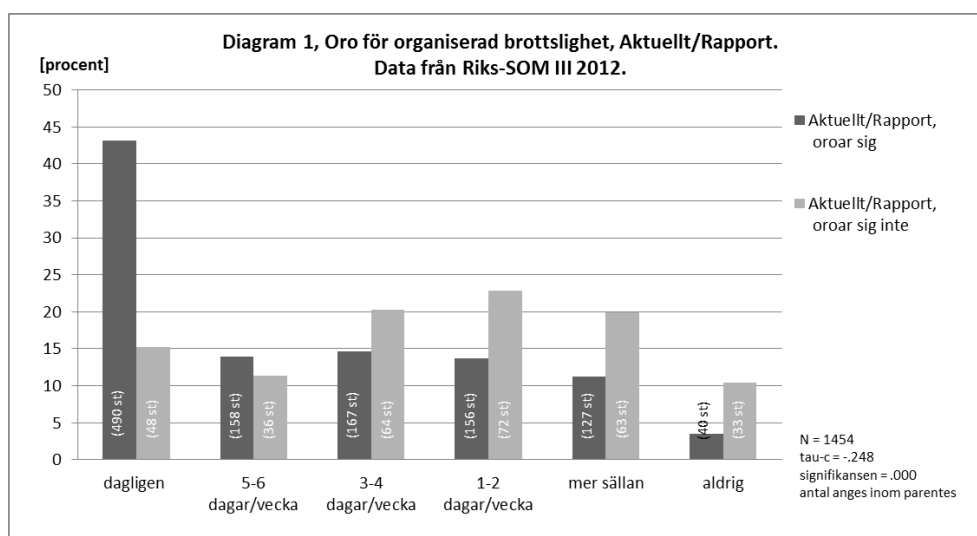
Resultat

Samband mellan TV-nyhetskonsumtion och oro för brott

Riksnyheter

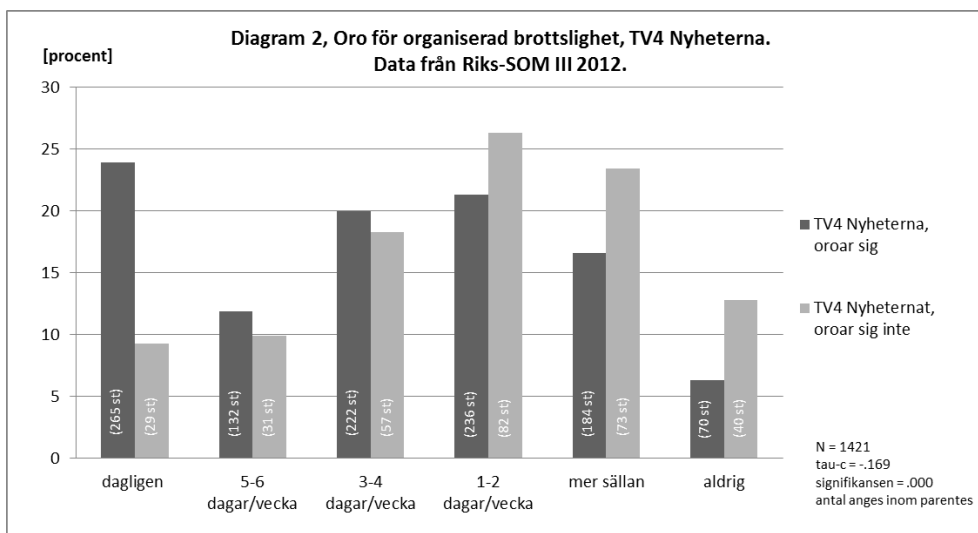
Organiserad brottslighet

Av de som oroar sig för organiserad brottslighet konsumerar 43 procent Aktuellt/Rapport dagligen. De som inte oroar sig tenderar att ha en lägre konsumtion av Aktuellt/Rapport. Endast 15 procent av de som inte oroar sig tittar dagligen på kvällsnyheterna från SVT. Det finns ett samband mellan hög konsumtion av Aktuellt/Rapport och oro för organiserad brottslighet. Vi har ett negativt samband mellan oro för organiserad brottslighet och konsumtion av Aktuellt/Rapport vilket innebär att ett högt värde på den ena variabeln innebär ett lågt värde på den andra. I vårt fall innebär ett lågt värde på den oberoende variabeln en hög mediekonsumtion. Så en hög mediekonsumtion hänger samman med oro för organiserad brottslighet.

Diagram 1: Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, ”Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?” och fråga 17 ”Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?”. Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13.

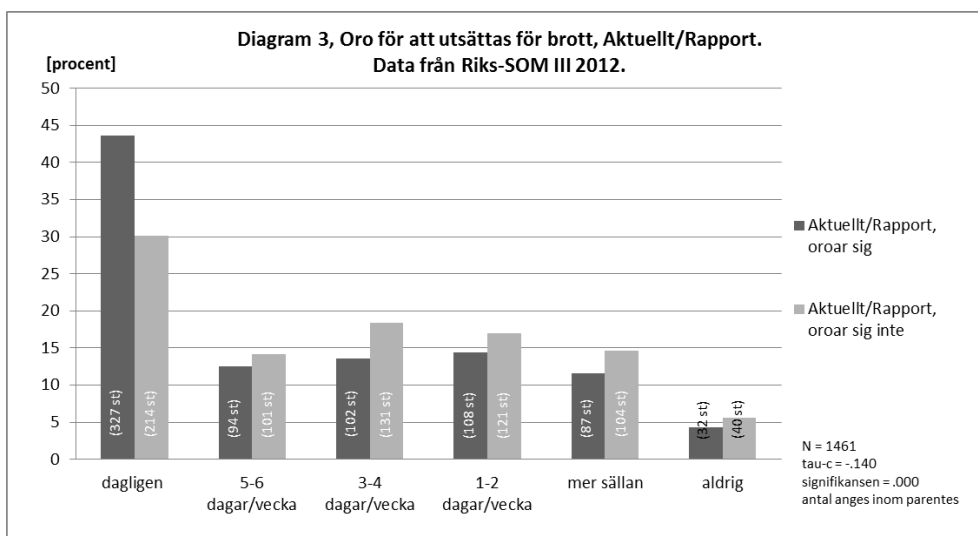
Motsvarande analys av TV4 Nyheterna ser annorlunda ut. Både de som oroar sig och de som inte oroar sig är mer jämnt fördelade över de sex stegen av konsumtion. Av de som oroar sig är det 24 procent som dagligen konsumerar riksnyheter från TV4. Det är endast 9 procent av de som inte oroar sig för organiserad brottslighet som tittar på TV4 Nyheterna varje dag. Sambandet är svagare, men tendensen är den samma som för Aktuellt/Rapport. En högre konsumtion av TV4 Nyheterna har ett signifikant samband med oro för organiserad brottslighet.

Diagram 2: Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, ”Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?” och fråga 17 ”Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?”. Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13.

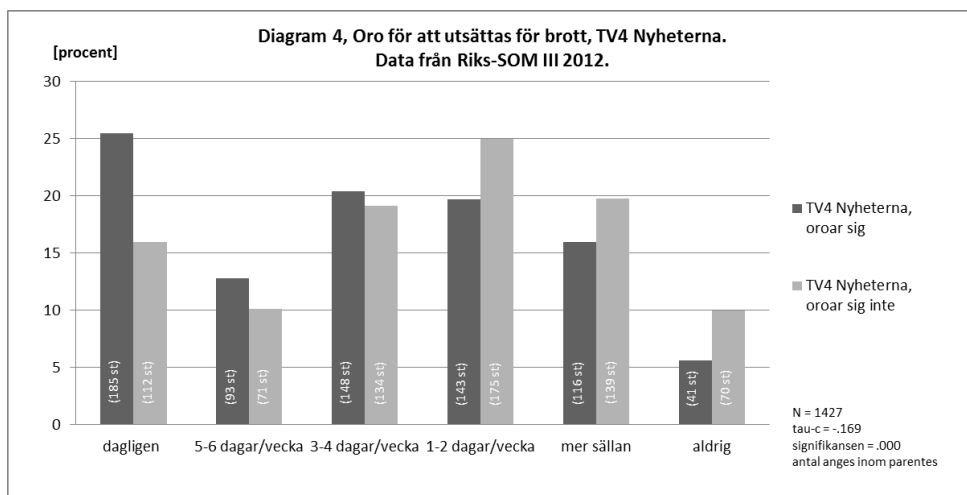
Oro för att utsättas för brott

När det istället handlar om oro för att själv utsättas för brott är det en majoritet som dagligen tar del av Aktuell/Rapport, 44 procent. Värt att notera är dock att det nu är något fler av de som inte oroar sig som också tittar dagligen på Aktuell/Rapport, 30 procent. Även detta samband är signifikant, men inte lika starkt som det vi beskrev ovan.

Diagram 3: Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, ”Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?” och fråga 18 ”Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?”. Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13.

Även för TV4 Nyheterna är det motsvarande resultatet att de flesta som oroar sig också följer TV4 Nyheterna dagligen (26 procent). För de som inte oroar sig ligger tyngdpunkten snarare på lägre konsumtion (1-2 dagar/vecka). Sambandet är signifikant och något starkare än det för Aktuell/Rapport ovan.

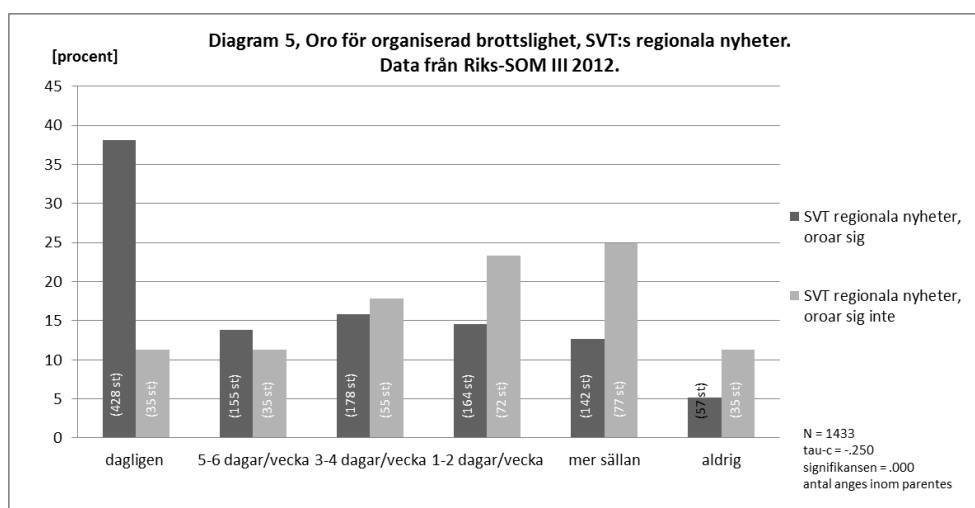

Diagram 4: Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, ”Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?” och fråga 18 ”Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?”. Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13.

Regionala och lokala nyheter

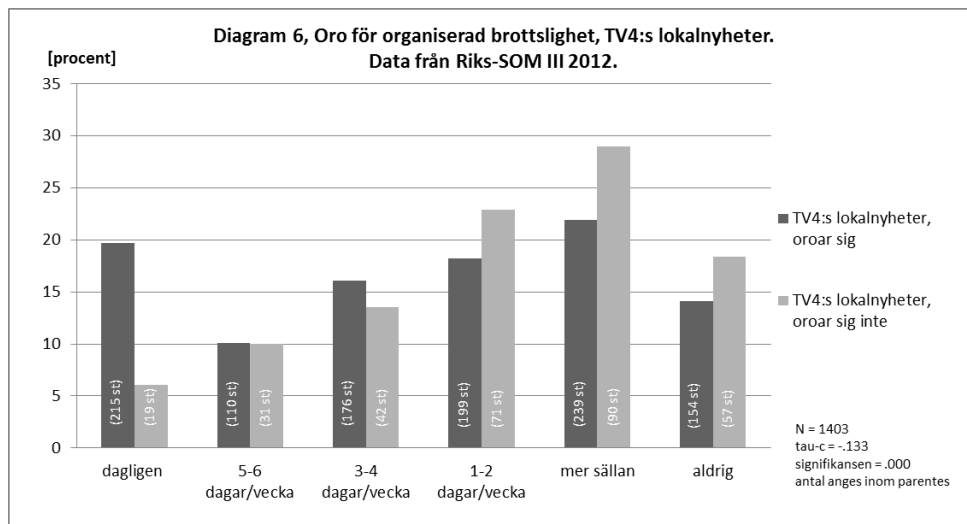
Organiserad brottslighet

Resultaten för regionala/lokala nyhetsmedier skiljer sig från resultaten för riksmidier. För SVT:s regionala sändningar får vi resultatet att av de som oroar sig för organiserad brottslighet följer 38 procent deras sändningar dagligen. Det är ganska jämnt på de följande stegen ”5-6 dagar per vecka”, ”3-4 dagar per vecka”, och ”1-2 dagar per vecka”. Av de som inte oroar sig är motsvarande siffra endast 11 procent som tittar dagligen. Resultatet är signifikant och visar på tendensen att de som inte oroar sig har en lägre konsumtion. Det finns alltså ett samband mellan oro och hög konsumtion av SVT:s regionala nyheter.

Diagram 5: Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, ”Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?” och fråga 17 ”Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?”. Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13.

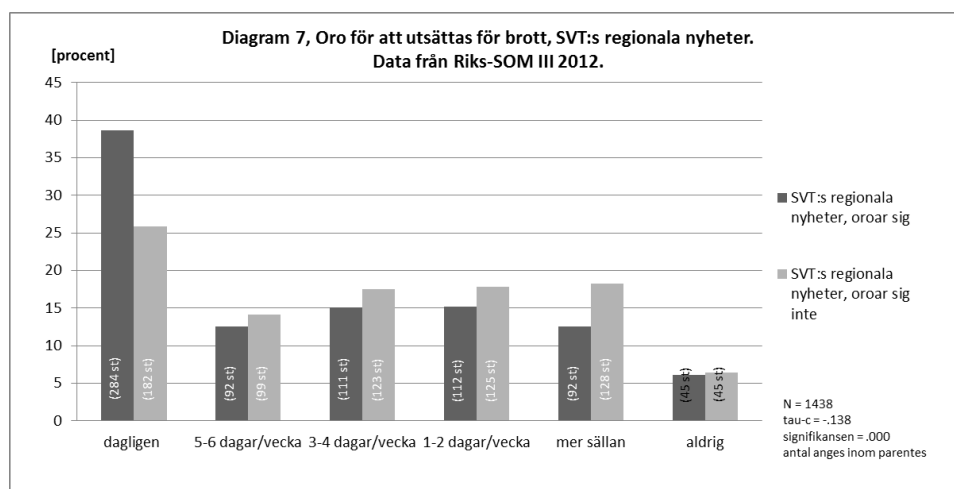
Av de som följer de lokala TV4 nyheterna dagligen (när denna undersökning gjordes 2012 sände TV4 fortfarande lokala nyheter) oroar sig 20 procent. Här finns ingen tydlig trend utan spridningen mellan de olika kategorierna är ganska jämn. Av de som inte oroar sig ligger tyngdpunkten av mediekonsumtionen på "1-2 dagar per vecka" och "mer sällan". Sambandet här är svagare än för både SVT: regionala nyheter och TV4 Nyheterna, men det är signifikant.

Diagram 6: Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, "Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?" och fråga 17 "Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?". Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13.

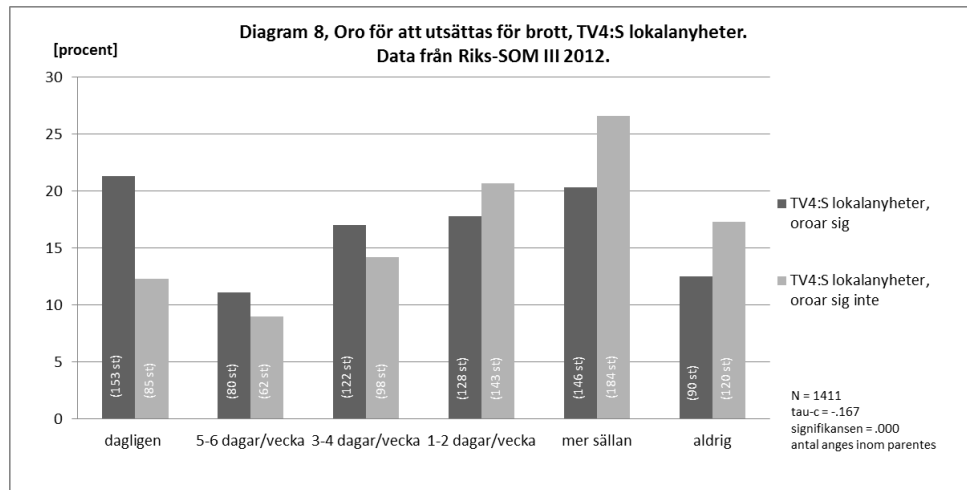
Oro för att utsättas för brott

På det personliga planet, det vill säga när det gäller oron för att själv utsättas för brott, är fördelningen av mediekonsumtion förhållandevis jämn för SVT:s regionala nyheter. De som oroar sig och tittar på SVT:s regionala nyheter dagligen sticker ut med 39 procent. Resultatet är signifikant.

Diagram 7: Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, "Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?" och fråga 18 "Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?". Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13.

Motsvarande resultat för TV4:s lokalityheter visar att av de som oroar sig ser 21 procent sändningarna dagligen. Trenden bland de som inte oroar sig lutar åt låg konsumtion ("1-2 dagar per vecka" eller "mer sällan"). Det finns ett samband mellan oro för att själv utsättas för brott och konsumtion av TV4:s lokalityheter, även om det är lite svagare än för de rikstäckande TV4 Nyheterna.

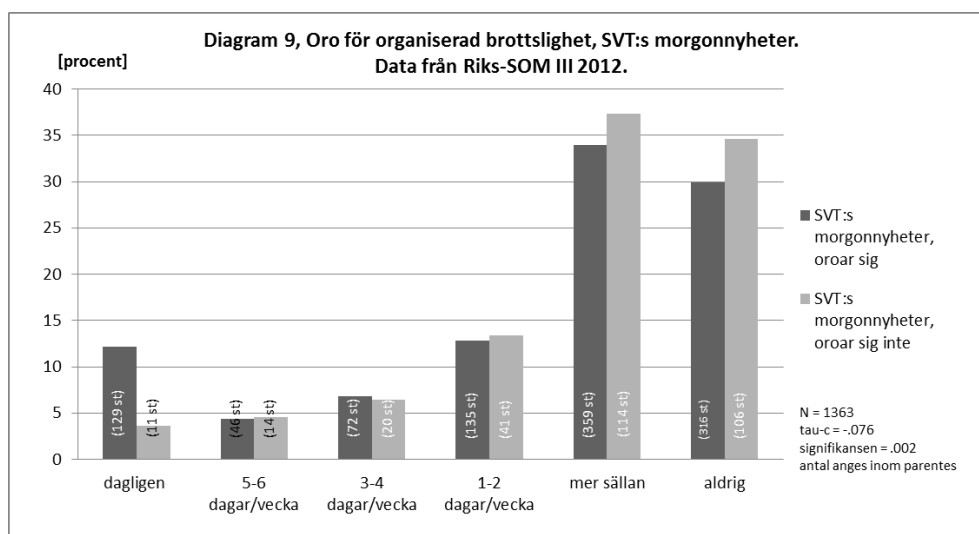

Diagram 8: Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, "Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?" och fråga 18 "Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?". Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13.

Morgonnyheter

Organiserad brottslighet

För SVT:s morgonnyheter ser resultatet annorlunda ut än för de TV-nyhetsprogram vi beskrivit ovan. Här ligger egentligen tyngdpunkten på lägre konsumtion ("mer sällan" eller "aldrig"), för både de som oroar sig för organiserad brottslighet och för de som inte gör det. Detta i kombination med ett lågt sambandsmått gör det inte lika intressant att gå vidare med.

Diagram 9: Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, "Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?" och fråga 17 "Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?". Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13.

Resultatet för TV4:s Nyhetsmorgon påminner om det för SVT:s morgonnyheter genom att tyngdpunkten ligger på låg konsumtion (“mer sällan” eller “aldrig”) både för de som oroar sig och de som inte oroar sig för organiserad brottslighet. Här är både signifikansen (.076) och sambandet mellan konsumtion och oro svagt (tau- c är -.043), vilket gör det ointressant för oss att analysera vidare.

Resultatet visar alltså på ett svagare samband, jämfört med andra TV-program, mellan konsumtion av nyhetssändningar på morgonen och oro för organiserad brottslighet.

Oro för att utsättas för brott

Även resultatet för oro på individnivå (att själv utsättas för brott) ser annorlunda ut vid konsumtion av SVT:s morgonnyheter än vi sett för andra TV-nyhetsprogram. Här är signifikansen mycket dålig (.202) och sambandet svagt (tau-c är -.038). Följaktligen är det inte intressant att dra några slutsatser av resultaten gällande SVT:s morgonnyheter och oro för att själv bli utsatt för brott.

Detsamma gäller för TV4:s Nyhetsmorgon där signifikansen (.108) tillsammans med sambandet är för svagt (tau-c är -.048), därför drar vi inte några slutsatser om samband utifrån dessa resultat.

Då oro är vår beroende variabel och det vi intresserar oss för gör vi ingen vidare undersökning av morgonnyheterna och kommer inte att testa dem för kontrollvariablerna.

Test för kontrollvariabler

Vi går vidare med riksnyheter och lokal/regionalnyheterna och kontrollerar för kön, utbildning och boendeområde. I våra korstabeller med kontrollvariabeln ålder fick vi inga signifikanta resultat därför har vi valt att inte presentera det.

Här sammanfattar vi hur stora effekter som våra förklaringsvariabler har på vår beroende variabel, oro, under kontroll för varandra genom att presentera det i effektparametertabeller. För att vi skulle kunna göra effektparametertabeller fick vi använda de dikotoma variabelvärdena för mediekonsumtion, det vill säga den sammanslagning vi gjorde så att vi fick två uteslutande kategorier. Det betyder att vi nu har använt de sammanslagna variablerna “hög konsumtion” respektive “låg konsumtion” istället för de tidigare resultaten som gjordes utifrån en sexgradig skala.

Riksnyheter

Organiserad brottslighet

Kontroll för boendeområde

Tabell 1, Aktuellt/Rapport

Oro för organiserad brottslighet, kontroll för boendeområde

	låg konsumtion av Aktuellt/Rapport	hög konsumtion av Aktuellt/Rapport	effekt av konsumtion
landsbygd	68%	88%	+ 20
stad	65%	83%	+ 18
effekt av boendeområde	- 3	- 5	

Tabell 2, TV4 Nyheterna

Oro för organiserad brottslighet, kontroll för boendeområde

	låg konsumtion av TV4 Nyheterna	hög konsumtion av TV4 Nyheterna	effekt av konsumtion
landsbygd	74%	87%	+ 13
stad	71%	83%	+ 12
effekt av boendeområde	- 3	- 4	

Tabell 1: Aktuellt/Rapport. Signifikans .000

Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, "Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?", fråga 17 "Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?", fråga 77 "I vilken typ av område bor du?". Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13-14.

Tabell 2: TV4 Nyheterna Signifikans .000

När det gäller Aktuellt/Rapport har hög konsumtion större effekt på oro för organiserad brottslighet än effekten av boende på landsbygd eller i stad. Även för TV4 Nyheterna har hög konsumtion större effekt än boendeområde. För Aktuellt/Rapport är skillnaden en aning större mellan effekten av hög konsumtion och effekten av boendeområde än vad motsvarande siffror är för TV4 Nyheterna.

Kontroll för utbildning

Tabell 3, Aktuellt/Rapport

Oro för organiserad brottslighet, kontroll för utbildning

	låg konsumtion av Aktuellt/Rapport	hög konsumtion av Aktuellt/Rapport	effekt av konsumtion
eftergymnasial utbildning	66%	80%	+ 14
gymnasiet eller lägre utbildning	65%	89%	+ 24
effekt av utbildning	- 1	+ 9	

Tabell 4, TV4 Nyheterna

Oro för organiserad brottslighet, kontroll för utbildning

	låg konsumtion av TV4 Nyheterna	hög konsumtion av TV4 Nyheterna	effekt av konsumtion
eftergymnasial utbildning	71%	80%	+ 9
gymnasiet eller lägre	72%	88%	+ 16
effekt av utbildning	+ 1	+ 8	

Tabell 3: Aktuellt/Rapport. Signifikans .000

Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, "Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?", fråga 17 "Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?", fråga 80 "Vilken skolutbildning har du? Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera den du genomgår för närvarande". Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13-14.

Tabell 4: TV4 Nyheterna. Signifikans .004

För Aktuellt/Rapport visar det sig att effekten av hög konsumtion har större effekt på oron för organiserad brottslighet än vad effekten av utbildning har. Det finns även en skillnad i effekt av hög konsumtion beroende på utbildning. För de som är högkonsumenter av Aktuellt/Rapport och har låg utbildning är effekten av konsumtionen större än för de som har hög utbildning. Samma tendenser finns för TV4 Nyheterna.

Kontroll för kön

Tabell 5, Aktuellt/Rapport

Oro för organiserad brottslighet, kontroll för kön

	låg konsumtion av Aktuellt/Rapport	hög konsumtion av Aktuellt/Rapport	effekt av konsumtion
kvinnor	72%	86%	+14
män	59%	83%	+24
effekt av kön	-13	-3	

Tabell 6, TV4 Nyheterna

Oro för organiserad brottslighet, kontroll för kön

	låg konsumtion av TV4 Nyheterna	hög konsumtion av TV4 Nyheterna	effekt av konsumtion
kvinnor	76%	86%	+10
män	67%	82%	+15
effekt av kön	-9	-4	

Tabell 5: Aktuellt/Rapport. Signifikans .000

Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, "Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?", fråga 17 "Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?", fråga 65 "Är du kvinna eller man?". Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13-14.

Tabell 6: TV4 Nyheterna. Signifikans .001

Resultatet visar att en hög konsumtion ger en större effekt på oron för organiserad brottslighet än vad kön gör för Aktuellt/Rapport. När det gäller TV4 Nyheterna är det inte lika stora skillnader mellan variablerna som Aktuellt/Rapport fick, men resultatet visar också att hög konsumtion har en större effekt på oron för organiserad brottslighet än vad kön har. Resultatet visar att hög konsumtion av Aktuellt/Rapport har en större effekt på oron för organiserad brottslighet hos män. Om än i mycket mindre skala så visar resultatet för TV4 Nyheterna det samma, att hög konsumtion har större effekt hos män.

Regionala/lokala nyheter

Organiserad brottslighet

Kontroll för boendeområde

Tabell 7, SVT:s regionala nyheter

Oro för organiserad brottslighet, kontroll för boendeområde

	låg konsumtion av SVT:s regionala nyheter	hög konsumtion av SVT:s regionala nyheter	effekt av konsumtion
landsbygd	69%	90%	+21
stad	65%	84%	+19
effekt av boendeområde	-4	-6	

Tabell 8, TV4:s lokala nyheter

Oro för organiserad brottslighet, kontroll för boendeområde

	låg konsumtion av TV4:s lokala nyheter	hög konsumtion av TV4:s lokala nyheter	effekt av konsumtion
landsbygd	76%	88%	+12
stad	72%	83%	+11
effekt av boendeområde	-4	-5	

Tabell 7: SVT:s regionala nyheter. Signifikans .000

Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, "Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?", fråga 17 "Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?", fråga 77 "I vilken typ av område bor du?". Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13-14.

Tabell 8: TV4:s lokala nyheter. Signifikans .001

När det gäller regionala och lokala nyheter har en hög konsumtion större effekt än effekten av att bo i stad eller på landsbygd. Boende på landsbygd med hög konsumtion tenderar att oroa sig mer för organiserad brottslighet än de som bor i en stad. De som har en hög konsumtion av TV4:s lokala nyhetssändningar tenderar att oroa sig mer än de med låg konsumtion, dock är skillnaden

mindre än vad den är för de som har en hög konsumtion av SVT:s regionala nyheter. Siffrorna ligger väldigt nära de effekter som riksnyhetererna har.

Kontroll för utbildning

Tabell 9, SVT:s regionala nyheter

Oro för organiserad brottslighet, kontroll för utbildning

	låg konsumtion av SVT:s regionala nyheter	hög konsumtion av SVT:s regionala nyheter	effekt av konsumtion
eftergymnasial utbildning	66%	82%	+16
gymnasiet eller lägre utbildning	66%	89%	+23
effekt av utbildning	0	+7	

Tabell 10, TV4:s lokala nyheter

Oro för organiserad brottslighet, kontroll för utbildning

	låg konsumtion av TV4:s lokala nyheter	hög konsumtion av TV4:s lokala nyheter	effekt av konsumtion
eftergymnasial utbildning	72%	81%	+9
gymnasiet eller lägre	75%	88%	+13
effekt av utbildning	+3	+7	

Tabell 9: SVT:s regionala nyheter. Signifikans .000

Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, "Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?", fråga 17 "Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?", fråga 80 "Vilken skolutbildning har du? Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera den du genomgår för närvarande". Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13-14.

Tabell 10: TV4:s lokala nyheter. Signifikans .003

Effekten av hög konsumtion av SVT:s regionala nyheter på oron för organiserad brottslighet är större än effekten av utbildning. För de som är högkonsumenter av SVT:s regionala nyheter och har låg utbildning är effekten av konsumtionen större än för de som har hög utbildning. Även för de som är högkonsumenter av TV4:s lokala nyheter och har låg utbildning är effekten av konsumtion på oro för organiserad brottslighet något större än effekten av utbildning, vilket visar på samma trend som för SVT:s regionala nyheter.

Kontroll för kön

Tabell 11, SVT:s regionala nyheter

Oro för organiserad brottslighet, kontroll för kön

	låg konsumtion av SVT:s regionala nyheter	hög konsumtion av SVT:s regionala nyheter	effekt av konsumtion
kvinnor	73%	88%	+15
män	60%	84%	+24
effekt av kön	-13	-4	

Tabell 12, TV4:s lokala nyheter

Oro för organiserad brottslighet, kontroll för kön

	låg konsumtion av TV4:s lokala nyheter	hög konsumtion av TV4:s lokala nyheter	effekt av konsumtion
kvinnor	77%	87%	+10
män	69%	82%	+13
effekt av kön	-8	-5	

Tabell 11: SVT:s regionala nyheter. Signifikans .000

Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, "Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?", fråga 17 "Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?", fråga 65 "Är du kvinna eller man?". Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13-14.

Tabell 12: TV4:s lokala nyheter. Signifikans .001

När det gäller SVT:s regionala nyheter är effekten av konsumtionen större än effekten av kön på oron för organiserad brottslighet. Samma trend kan vi se för TV4:s lokala nyheter. Precis som för Aktuellt/Rapport och TV4 Nyheterna visar resultatet för SVT:s regionala nyheter och TV4:s lokala nyheter att hög konsumtion har en större effekt på oron för organiserad brottslighet hos män.

Oro för att utsättas för brott

Tabell 13, SVT:s regionala nyheter
Oro för att utsättas för brott, kontroll för boendeområde

	låg konsumtion av SVT:s regionala nyheter	hög konsumtion av SVT:s regionala nyheter	effekt av konsumtion
landsbygd	49%	60%	+11
stad	44%	52%	+8
effekt av boendeområde	-5	-8	

Tabell 13: SVT:s regionala nyheter. Signifikans .019

Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, "Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?", fråga 18 "Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?", fråga 77 "I vilken typ av område bor du?". Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13- 14.

Tabell 14, TV4:s lokala nyheter
Oro för att utsättas för brott, kontroll för boendeområde

	låg konsumtion av TV4:s lokala nyheter	hög konsumtion av TV4:s lokala nyheter	effekt av konsumtion
landsbygd	51%	63%	+12
stad	42%	57%	+15
effekt av boendeområde	-9	-6	

Tabell 14: TV4:s lokala nyheter. Signifikans .009

När det gäller oro för att själv utsättas för brott var det endast två jämförbara tabeller som var signifikanta. Det var hög konsumtion av SVT:s regionala nyheter och TV4:s lokala nyheter som kontrollerades för variabeln boende i stad eller på landsbygd. Tabell 13 visar att en hög konsumtion av SVT:s regionala nyheter har en större effekt på oro för att bli utsatt för brott än effekten av var man bor. När man istället tittar på tabell 14, som visar TV4:s lokala sändningar, är effekten av en hög konsumtion något större än för SVT:s regionala sändningar, det vill säga skillnaden mellan effekterna är större för TV4 än för SVT. Kontrollvariabeln som mäter effekten av att bo i stad eller på landsbygd visar på större effekt på oro att utsättas för brott bland de som bor på landsbygden och har en hög konsumtion av SVT:s regionala sändningar. När det gäller TV4:s lokala sändningar är det tvärt om, en hög konsumtion har större effekt på oro att utsättas för brott för de som bor i en stad.

Tabell 15, SVT:s regionala nyheter
Oro för att utsättas för brott, kontroll för kön

	låg konsumtion av SVT:s regionala nyheter	hög konsumtion av SVT:s regionala nyheter	effekt av konsumtion
kvinnor	53%	60%	+7
män	38%	49%	+11
effekt av kön	-15	-11	

Tabell 15: SVT:s regionala nyheter

Data från Riks-SOM 2012 III, fråga 1, "Hur ofta tar du del av följande nyhetsprogram?", fråga 18 "Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?", "Är du kvinna eller man?". Omkodning enligt metodkapitlet sid. 13-14.

Tabell 16, TV4:s lokala nyheter
Oro för att utsättas för brott, kontroll för kön

	låg konsumtion av TV4:s lokala nyheter	hög konsumtion av TV4:s lokala nyheter	effekt av konsumtion
kvinnor	51%	66%	+15
män	39%	51%	+12
effekt av kön	-12	-15	

Tabell 16: TV4:s lokala nyheter

Detta är den enda tabellen där kontrollvariabeln har större effekt på oro än hög konsumtion av TV-nyheter. Det här resultatet visar att kön har större effekt på oro för att själv utsättas för brott än SVT:s regionala nyhetssändningar.

Analys

Det första vi skrev i vår inledning var att tidigare forskning hävdar att svenskar är ett oroligt folk. Vi är beredda att hålla med om det, i alla fall när det gäller oro för brott på samhällsnivå. Vi har också nämnt att tidigare forskning menar att vi tenderar att oro oss mer för samhället i stort, än för vår egen situation. Samma resultat får vi fram när vi jämför oro för organiserad brottslighet (oro för samhället i stort) och oro för att själv bli utsatt för brott (oro för den egna situationen). Av de som svarat på Riks-SOM III är 78 procent oroliga för organiserad brottslighet, motsvarande siffra för de som oroar sig för att själva utsättas för brott är bara 51 procent.

Tidigare forskning har visat att medierna i någon grad påverkar konsumenternas riskbedömningar även om forskarna har varit försiktiga med att dra några slutsatser om i vilken utsträckning de gör det. Riskuppfattningar kan bland annat uttrycka sig i känslor av oro och de uppstår inte bara av faktisk risk det kan också vara en upplevd risk. Då både upplevd risk och faktisk risk uttrycker sig på samma sätt gör vi ingen skillnad på dessa i vår undersökning utan lägger fokus på känslan av oro, upplevd sårbarhet.

Enligt våra resultat har vi kunnat se att det finns ett samband mellan nyhetskonsumtion, från SVT och TV4, riksnyheter och regionala/lokala nyheter och oro för brott. Eftersom det enligt kultivationsteorin är mängden TV som en tittare konsumerar som är den viktigaste orsaken för de långvariga effekterna ställde vi upp hypotes 1, ju oftare en TV-tittare tar del av nyhetssändningar från antingen SVT eller TV4, desto starkare samband kommer vi att se på den beroende variabeln, oro för brott. Våra resultat talar till stor del för vår hypotes, och talar således även för kultivationsteorin i detta fall. Resultatet för riksnyheter, Aktuellt/Rapport och TV4 Nyheterna, visar trenden att det finns ett samband mellan hög konsumtion och oro för organiserad brottslighet samt oro för att själv bli utsatt för brott. Morgonnyheter, SVT:s morgonnyheter och Nyhetsmorgon i TV4, skiljer sig från riksnyheter och regionala/lokala nyheter på denna punkt och visar på ett svagt samband mellan nyhetskonsumtion och oro för brott. Samtidigt är resultatet inte signifikant så vi väljer att inte dra några slutsatser från det. Att det finns ett samband mellan just oro och nyhetskonsumtion tror vi grundar sig i dagordningsteorins grundtanke om att massmedierna är framgångsrika i att tala om vad människor ska ha åsikter om. Som vi nämnde i inledningen är hot och risker näst vanligaste ämnesområdet i svenska TV-nyheter. Tidigare forskning har visat att TV:s genomslagskraft är stark vilket gjorde att vi ansåg det lämpligt att studera just TV-mediet för att kunna se tydligare samband. Enligt vår hypotes 1 hade vi teorin att en hög konsumtion, det vill säga en hög exponering av TV-programmen och deras agendor, leder till ett starkare samband med oro. Det har vi till viss del fått bekräftat i vårt resultat genom att se samband mellan oro för brott och konsumtion av riksnyheter och regionala/lokala nyheter.

Dagordningsteorin menar att medierna påverkar oss genom att de ämnen de tar upp i sin rapportering också blir ämnen som vi människor tycker är viktiga, för oss själva eller för samhället i stort. Vi kan också se tendenser av kultivationsteorins centrala hypotes: att du är mer benägen att anpassa din verklighetsuppfattning utefter hur verkligheten framställs i TV, ju mer TV du kon-

sumerar. Gestaltningsteorin hävdar att all nyhetsrapportering, vilket även inkluderar nyhetsrapportering i TV-mediet, bör ses som rekonstruktioner av verkligheten inte som en spegelbild av verkligheten. Men det kan vara bra att ha i åtanke att den bild som har betydelse för människors kognitiva scheman är den rekonstruerade verkligheten. Då vi alla sorterar och organiserar information i kognitiva scheman, om än i olika utsträckning beroende på behov av orientering och andra psykologiska processer, har medierna en inverkan på bland annat våra verklighetsuppfattningar. Detta resonemang kan vi finna stöd för i vårt resultat då vi har sett en tendens av att oro har ett samband med hög mediekonsumtion av riksnyheter och regionala/lokala nyheter.

De starkaste sambanden mellan oro och mediekonsumtion hittar vi för Aktuellt/Rapport och oro för organiserad brottslighet (tau-c -.248) och SVT:s regionala nyheter och oro för organiserad brottslighet (tau-c -.250). I hypotes 3 presenterade vi våra tankar om att vi trodde att resultatet skulle visa på skillnader mellan oro på samhällsnivå (organiserad brottslighet) och oro på individnivå (att själv bli utsatt för brott), vi tror att vi kommer att kunna se en tendens att TV-tittarna är mer oroade för brottslighet på samhällsnivå än på personlig nivå. Oron på individnivå tycks inte ha lika starkt samband med mediekonsumtion av TV-nyheter som oro på samhällsnivå. Våra kognitiva scheman är inte lika utvecklade för områden som vi upplever som abstrakta, som organiserad brottslighet är för många. Därför kan påverkan från exempelvis medier bli större då vi måste förlita oss på andra för att kunna bilda oss en uppfattning. Vi är däremot inte lika öppna för påverkan av information om det strider mot våra kognitiva scheman, vilket gäller de saker som vi redan har en uppfattning om. Detta uttrycks i vårt resultat då oro för organiserad brottslighet, det vill säga oro på samhällsnivå, ger de starkaste sambanden. Detta stämmer också överens med tidigare forskning som har visat att medierna tycks ha en större inverkan på riskbedömningar som rör problem på samhällsnivå än de som rör den egna situationen.

Resultatet visar att det inte bara finns skillnader mellan de olika typerna av oro utan även mellan konsumtion av riksnyheter och regionala/lokala nyhetssändningar. SVT:s regionala nyheter har det starkaste sambandet av alla med oro för organiserad brottslighet. Näst starkaste sambandet hittar vi mellan SVT:s riksnyheter och oro för organiserad brottslighet, vilket helt går emot vår hypotes 2, vi tror att vi kommer att se starkare samband mellan oro för brott hos TV-tittare som tittar på riksnyheter än de TV-tittare som konsumerar regionala/lokala nyhetssändningar. Däremot stämmer hypotesen när man kollar på TV4 Nyheterna som har ett starkare samband med oro för organiserad brottslighet än TV4:s lokala sändningar. Det är svårt att avgöra om hypotesen därför helt bör förkastas eller testas på ett större material.

Vi förväntade oss se skillnader mellan konsumenter av SVT och konsumenter av TV4 i hur starkt samband nyhetsförmedlingen hade på oro. Hypotes 4, i en jämförelse mellan SVT:s TV-tittare och TV4:s TV-tittare tror vi att vi kommer att se skillnader i orosnivåer, däremot är det svårt att i nuläget avgöra vilken av kanalerna som kommer att stå för de starkaste sambanden. Som vi nämnt tidigare har kanalerna olika förutsättningar. Public service har ett ansvar att ge en allsidig nyhetsrapportering, något som inte TV4 har i samma utsträckning. I vårt resultat kan vi se att det faktiskt är SVT som står för de starkaste sambanden, Aktuellt/Rapport och oro för organiserad brottslighet (tau-c -.248) och SVT:s regionala nyheter och oro för organiserad brottslighet (tau-c -.250). Däremot är sambandet mellan oro för att utsättas för brott och hög konsumtion starkare för TV4 än för SVT när det gäller både riksnyheter och regionala/lokala nyheter.

Hypotes 5, kontrollvariablerna kan visa sig ha större effekt på oro än hög konsumtion av TV-nyheter. När det kommer till våra kontrollvariabler fick vi inga signifikanta resultat på ålder och valde således bort att presentera några resultat eller räkna på några effekter, därför utgår den även ur analysen. När vi analyserar effekten av de övriga kontrollvariablerna bör man ha i åtanke, som vi nämnt tidigare, att vi fick göra konsumtionen dikotom för att kunna göra effektparametertabeller och att variabeln är indelad enligt följande: högkonsumenter konsumerar det aktuella programmet minst 3 dagar per vecka och lågkonsumenter konsumerar 2 dagar per vecka eller mindre.

Vi kan börja med att säga att nästan alla kontrollvariabler visade sig ha en svagare effekt på oro, både på samhällsnivå och personlig nivå, än hög konsumtion av TV-nyheter. Vi kan med andra ord delvis förkasta hypotes 5, men när vi mätte regionala/lokala nyheter och oro för att själv bli utsatt för brott gentemot kön så hade det en lika stor eller en något större effekt på oro än hög konsumtion. Kultivationsteorin har fått kritik för att effekten av hög konsumtion försvinner då man testar mot kontrollvariabler men för oss är detta det enda fallet som visar på att några av våra kontrollvariabler skulle möta effekten av hög konsumtion. Vi kan vidare knyta an detta till kultivationsteorin och bekräfta att en högre konsumtion av TV-nyheter har en effekt på oro för brott. Till skillnad från kultivationsteorin har vi valt att undersöka en specifik typ av program som ofta beskriver hot och våld på ett begripligt sätt för konsumenten, något som vi tror är en av anledningarna till att vår hypotes 1 om att en högre konsumtion leder till ökad oro i stor utsträckning håller även när vi kontrollerar för andra variabler som i annan forskning visat sig ha stor effekt.

Alla kontroller hade inte ett signifikant resultat och då har vi avstått från att presentera siffror eller räkna på effekter då det inte skulle ha någon validitet. Kontrollerna av oro för organiserad brottslighet var signifikanta även när vi la in en kontrollvariabel, det hänger samman med bekräftandet av hypotes 3 att fler av TV-tittarna oroar sig på samhällsnivå. Vi har alltså en större variation i variabeln för oro på samhällsnivå än i den för oro på personlig nivå. Det var främst när vi skulle undersöka oro för att själv utsättas för brott gentemot våra kontrollvariabler som vi stötte på problem med låg signifikans på flera tabeller. Därför finns det inte lika mycket material att analysera och störst fokus ligger på oro för organiserad brottslighet (samhällsnivå).

Både hög konsumtion av riksnyheter och regionala/lokala visade sig ha en starkare effekt på oro för brott än någon av de kontrollvariabler vi fick signifikanta resultat på (kön, utbildning och boende i stad eller på landsbygd). Förutom när vi, som nämndes ovan, kontrollerade regionala/lokala nyheterers effekt på oro för att själv bli utsatt för brott med kontroll för kön, då visade sig kön ha lika stark effekt när det gällde TV4:s lokala nyheter och lite starkare än SVT:s regionala sändningar. SVT hade utöver det i de flesta fall en starkare effekt på oro än TV4. När det däremot gällde TV4:s lokala nyheter och effekten på oro för att själv bli utsatt för brott med kontroll för vart man bor hade TV4 hade en starkare effekt än SVT:s regionala nyheter.

Slutsats

Oro påverkar oss på olika sätt men i resultatet av våra undersökningar kan vi se att det finns ett samband mellan nyhetskonsumtion, från SVT och TV4, riksnyheter och regionala/lokala nyheter och oro för brott. Vi kan däremot inte uttala oss om hur sambandet ser ut för morgonnyheter då resultatet inte är signifikant. Djerf-Pierre och Wängnerud menar att den befintliga forskningen på området inte är tillräcklig för att kunna säga att medieexponering är en medskapare av oro och efterlyser mer forskning kring detta (Djerf-Pierre & Wängnerud, 2011 s. 172). Vårt resultat bidrar med kunskapen att en hög konsumtion, hög medieexponering, kan ha ett samband med en specifik typ av oro. I vårt fall oro för brott.

Enligt Djerf-Pierre och Wängneruds fördjupade analyser tenderar de som känner oro för ett visst område att också känna oro för andra områden (Djerf-Pierre & Wängnerud, 2014 s. 62). Då vi kan se att det finns ett samband mellan oro för brott och hög mediekonsumtion vore det intressant att ta forskningen vidare och undersöka andra orosområden specifikt för att se om det finns samband även där.

Många forskare hävdar att TV-konsumenter har överdrivna oroskänslor, *mean world syndrome*, (Morgan, 2009 s. 74). Vi kan inte uttala oss om oroskänslorna är överdrivna men det är många som känner oro för brott. Att så många är oroliga kan tolkas på olika sätt då oro både kan ha positiva och negativa effekter. En högre grad av oro kan leda till en starkare motivation att leta efter och ta till sig ny information, att förändra sina kognitiva scheman, vilket kan ses som en positiv effekt. Men det kan också leda till negativa effekter som att man drar sig undan från samhället. De starkaste sambanden mellan oro och mediekonsumtion står SVT för. Hög konsumtion av Aktuellt/Rapport och oro för organiserad brottslighet och SVT:s regionala nyheter och oro för organiserad brottslighet ger de starkaste sambanden. Vad dessa nyhetsredaktioner väljer att rapportera om kan påverka konsumentens oro.

En av de främsta slutsatserna vi kan dra utifrån kontrollvariablerna är att hög konsumtion av nyheter från SVT och TV4 hade starkare samband med oro för organiserad brottslighet än de signifikanta kontrollvariablerna kön, utbildning och boende i stad eller på landsbygd. I tidigare forskning har kontrollvariablerna minskat eller helt slagit ut effekten av en hög mediekonsumtion (jmf. Djerf-Pierre & Wängnerud, 2011 s. 172). Skillnaden mellan den forskningen och vår undersökning är att vi har avgränsat oss till att endast undersöka oro för brott, till skillnad från alla orosområden SOM-institutet frågar om i Riks-SOM, samt att vi endast ser på effekten av nyhetskonsumtion på TV.

Det skiljde mer mellan effekten av SVT:s nyhetssändningar och TV4 än vad det skiljde mellan riksnyheter och regionala/lokala sändningar, speciellt när det gällde oro för organiserad brottslighet, en tendens man sett även i tidigare forskning (jmf. Djerf-Pierre & Wängnerud, 2011 s. 172).

När det gällde oro för att själv bli utsatt för brott var det inte lika många resultat som höll en god signifikans. De fyra effektparametertabeller som presenterades var signifikanta och den ena visade effekten av regionala och lokala nyheter med kontrollvariabeln kön. Det var den enda beräk-

ningen där kontrollvariabeln slog ut effekten av nyhetskonsumtion av TV. Här var endast tabellerna för regionala/lokala nyheter signifikanta så att dra några slutsatser med jämförelse till riksenheter är inte möjligt.

I förlängningen kan vi se att valet av vilka typer av TV-nyheter som vi väljer att konsumera kan påverka vår verklighetsuppfattning och inte minst vår oro för brott. Mycket talar för att hot, risker och kriser kommer att ha en stor roll i nyhetsurvalet i framtiden också vilket gör det allt viktigare att vara medveten om sin egen nyhetskonsumtion och vad den kan ha för effekter.

Sammanfattning

Vår undersökning visar att det finns ett samband mellan nyhetskonsumtion av riksnyheter och regionala/lokala nyheter från SVT och TV4 och oro för brott. Detta gäller både för oro på individnivå, oro att själv bli utsatt för brott, och oro på samhällsnivå, oro för organiserad brottslighet. Vi har funnit att SVT står för de starkaste sambanden mellan oro och mediekonsumtion och allra starkast samband ger hög konsumtion av SVT:s regionala nyheter och oro för organiserad brottslighet. Vi har även gjort test mot de signifikanta kontrollvariablerna för kön, utbildning och boende. Resultatet av dessa effektparametertabeller visar att hög konsumtion av SVT och TV4 har en större effekt på oro för organiserad brottslighet än någon av kontrollvariablerna.

När det kommer till oro för att själv utsättas för brott är tendenserna desamma förutom när SVT:s regionala nyheter kontrolleras för kön. I den beräkningen har kön en större effekt än hög nyhetskonsumtion från TV. Ytterligare ett anmärkningsvärt resultat återfinns i oro för att själv bli utsatt för brott, när det kontrolleras för boendeområde är det den enda tabellen där TV4 har en större effekt på oro än SVT. Den övergripande slutsatsen av materialet är att hög konsumtion av SVT:s nyheter har både starkast samband och effekt på oro för brott.

Referenslista

- af Wålberg, A. & Sjöberg, L. (2011). Risk perception and the media, *Journal of risk research*, 3:1. [http://www-tandfonline-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/pdf/10.1080/136698700376699_\[2014-12-04\]](http://www-tandfonline-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/pdf/10.1080/136698700376699_[2014-12-04])
- Djerf-Pierre, M. & Wängnerud, L. (2011). *Människors oro och politikens ansvar*. Sören Holmberg, Lennart Weibull, & Henrik Oscarsson (red.), Lycksalighetens ö 2011. (SOM-rapport nr 52) Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Djerf-Pierre, M. & Wängnerud, L. (2014). *Politiska konsekvenser av personlig oro*. Annika Bergström & Henrik Oscarsson (red.), Mittfåra & marginal 2014. (SOM-rapport nr 61) Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2003). *Statistisk verktyglåda*. Lund: Studentlitteratur.
- Djurfeldt, G. & Barmark, M. (2009) *Statistisk verktyglåda 2 - multivariat analys*. Lund: Studentlitteratur
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan, Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik.
- Ferraro, K F. (1995), *Fear of Crime – Interpreting Victimization Risk*. New York: State University of New York.
- Färdeman, E., Hvitfeldt, T. & Irländer, Å. (2014). *NTU 2013 Om utsatthet, otrygghet och förtroende, Nationella trygghetsundersökningen* (Rapport 2014:1) Stockholm: Brottsförebyggande rådet http://www.bra.se/download/18.35c681d4143337cb6b29e9/1395068368052/2013_1_NTU_2013.pdf [2014-11-11].
- Ghersetti, M. & Odén, T A. (2010). *Pandemin som kom av sig, om svininfluensan i medier och opinion*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet. http://www.jmg.gu.se/digitalAssets/1317/1317264_pandemin-som-kom-av-sig.pdf [2014-11-17]
- Johansson, B. (2000). *Tror du verkligen på medieeffekter?*, Sören Holmberg & Lennart Weibull (red.), Det nya samhället 2000. (SOM-rapport nr 24) Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Jarlbro, G. (1996). *Våld, övergrepp och riskuppfattning*. Sören Holmberg och Lennart Weibull (red.), Mitt i nittiotalet 1996. (SOM-rapport nr 16) Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. http://www.som.gu.se/digitalAssets/1283/1283079_23.pdf [2014-11-14]
- Jarlbro, G. (2004). *Krisjournalistik eller journalistik i kris? - En forskningsöversikt om medier, risker och kriser*. Stockholm: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. [https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26148.pdf_\[2014-11-14\]](https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26148.pdf_[2014-11-14])

- Kulturdepartementet (2013). *Sändningstillstånd SR 2014-01-01*.
<https://sverigesradio.se/diverse/appdata/isidor/files/3113/14011.pdf> [2014-11-17].
- Kulturdepartementet (2013). *Sändningstillstånd SVT 2014-01-01*.
<http://www.svt.se/omsvt/fakta/public-service/article1713807.svt/binary/S%C3%A4ndningstillst%C3%A5nd%202014%20-%202019>
 [2014-11-17].
- Körner, S. & Wahlgren, L. (2005), *Statistiska metoder*, Lund: Studentlitteratur
- McCombs, M. (2006). *Makten över dagordningen. Om medierna, politiken och opinionsbildningen*. Stockholm: SNS Förlag.
- Morgan, M. G., Slovic, P., Nair, I., Geisler, D., MacGregor, D., Fischhoff, B., Lincoln, D. & Florig, K. (1985) Powerline frequency and magnetic fields: a pilot study of risk perception, *Risk Analysis* 5. <http://www-tandfonline-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/pdf/10.1080/136698700376699>
 [2014-12-06]
- Morgan, M (2009). Cultivation Analysis and Media Effects. I R. L. Nabi & M. B. Oliver (red). *The Sage Handbook of Media Processes and Effects*. Thousand Okas: Sage.
- Nationella trygghetsundersökningen, NTU (2014). *Utsatthet för brott 2013 - Resultat från Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2014*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Nord, Lars, *Dagstidningarna och demokratin*, (2003). Stockholm: Tidningsutgivarna.
http://www.mediekompass.se/arkiv/images/stories/Dokument/Rapporter/Dagstidningarna_och_demokratin.pdf [2014-11-12]
- Nord, L. & Strömbäck, J. (2005). *Hot på agendan. En analys av nybetsförmedling om risker och kriser*. Stockholm: Krisberedskapsmyndigheten. <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/21537.pdf>,
 [2014-11-17]
- Norris, P. (2000). *A Virtuous Circle, Political Communications in Postindustrial Societies*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Petersson, O., Djerf-Pierre, M., Holmberg, S., Strömbäck, J. & Weibull, L. (2006). *Mediernas valmakt*, (Demokratirådets rapport 2006) Stockholm: SNS förlag.
- Roskos-Ewoldsen, D. R. & Roskos-Ewoldsen, B. (2009). Current Research in Media Priming. I R. L. Nabi & M. B. Oliver (red). *The Sage Handbook of Media Processes and Effects*. Thousand Okas: Sage.
- Salo, O., text och musik *The Worrying Kind* (2007).
- Sandstig, G. (2010) *Otrygghetens landskap*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet.
- Shehata, A. (2012) *Medierna och makten över publiken*. Lars Nord och Jesper Strömbäck (red.), *Medierna och Demokratin*. Lund: Studentlitteratur.

Slovic, P. (1999). Trust, emotion, Sex, Politics, and Science: Surveying the risk-assessment Battlefield. *Risk Analysis*, Vol. 19 (4).

SOM-institutet. RIKS-SOM 2012 [datafil]. Göteborgs universitet, SOM-institutet [producent], 2014. Göteborg, Sverige: Svensk Nationell Datatjänst (SND) [distributör]. doi:10.5878/001872. Frågorna 1 (tv-konsumtion), 17 (oro för organiserad brottslighet), 18 (oro att utsättas för brott), 65 (kön och ålder), 77 (boendeområde) och 80 (utbildning). (Primärforskare för fråga 17 är SOM-institutet och Lena Wängnerud, Statsvetenskapliga institutionen i samverkan, Göteborgs Universitet, primärforskare för fråga 18 är Lena Wängnerud, Statsvetenskapliga institutionen Göteborgs Universitet medan fråga 1, 65, 77 och 80 är från SOM-institutets allmänna frågor)

Strömbäck, J. (2004) *Den medialiserade demokratin. Om journalistikens ideal, verklighet och makt*. Stockholm: SNS förlag.

Strömbäck, J. (2008). På nyhetsmediernas agendor, <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:127561/FULLTEXT01.pdf> [2014-11-17].

Strömbäck, J. (2009), *Makt, medier och samhälle*. Stockholm: SNS Förlag.

Tyler, T. R. & Cook, F. L. (1984) The mass media and judgments of risk: distinguishing impact on personal and societal level judgments, *Journal of Personality and Social Psychology* 47. <http://search.proquest.com.ezproxy.ub.gu.se/docview/614285526/fulltextPDF/68A5E5B3298C4658PQ/1?accountid=11162>

Vernersdotter, F. (2013) *Den nationella SOM-undersökningen 2012*, Annika Bergström, Henrik Oscarsson & Lennart Weibull (red.), Vägskäl 2013. (SOM-rapport nr 59) Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Vernersdotter, F. (2013), *Riks-SOM kodbok 2012*, Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Wahlgren, L (2010), *SPSS steg för steg*, Lund: Studentlitteratur.

Wijk, J. (2010), *Journalism in Transition. The Professional Identity of Swedish Journalists*. Göteborg Department of Journalism, Media and Communication, Göteborgs universitet. https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/21853/1/gupea_2077_21853_1.pdf [2014-11-17]